

Moravská zemská knihovna v Brně

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2012

Moravská zemská knihovna v Brně
2013

Obsah

1 Úvod	4
2 Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí	6
3 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	7
4 Počet obsluhovaných knihoven.....	8
5 Naplňování cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014	9
5.1 Podpora rozvoje automatizace	9
5.1.1 Regionální automatizovaný knihovní systém Clavius REKS	9
5.1.2 Regionální automatizace v systému Advanced Rapid Library.....	10
5.2 Webové stránky knihoven.....	11
5.3 Významné události v knihovnách v roce 2012	14
5.3.1 Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje.....	14
5.3.2 Vesnice roku 2012.....	15
5.3.3 Knihovna roku 2012.....	15
5.3.4 Rekonstrukce a stěhování knihoven	16
5.3.5 Obnovená činnost knihoven	17
5.3.6 Pozastavená činnost knihoven	19
5.3.7 Kulturně výchovná činnost.....	19
5.4 Ediční činnost.....	20
5.5 Výměnné fondy.....	21
5.6 Vzdělávání knihovníků	22
5.6.1 Vzdělávání v Moravské zemské knihovně	22
6 Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí a plnění standardů regionálních funkcí	24
6.1 Poradenská a konzultační činnost	25
Standard Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů	26
6.2 Statistika knihovnických činností	26
Standard Statistika knihovnických činností	27
6.3 Vzdělávání knihovníků, semináře.....	27
6.4 Porady	29
Standard Vzdělávání knihovníků, semináře, porady.....	29
6.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu	30

<i>Standard Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů</i>	31
6.6 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí.....	31
6.7 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí	32
6.8 Cirkulace výměnných souborů	33
<i>Standard Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce</i>	35
6.9 Servis výpočetní techniky	35
<i>Standard Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)</i>	37
6.10 Doprava v rámci regionálních funkcí	37
7 Hodnocení ekonomických ukazatelů	38
7.1 Financování regionálních funkcí MZK a pověřených knihoven JMK v roce 2012	39
7.2 Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování	40
7.2.1 Nákup z prostředků obcí v jednotlivých regionech	40
8 Závěr	41
9 Celkové hodnocení výkonu regionálních funkcí v roce 2012	42
Seznam použitých zkratk	43

Autoři fotografií:

Adéla Dilhořová, Helena Jalová, Marie Slaničková, Věra Štěpánová, Lenka Šefferořová, Edita Vališová, Jarmila Zahradníková

1 Úvod

„Zásadní prioritou budoucnosti knihoven je jednoznačná orientace na kvalitní a pohotové služby, které jsou díky využívání informačních technologií v podstatné míře dostupné 24 hodin, sedm dnů v týdnu; digitalizace knihovnických fondů a přístup k informačním zdrojům prostřednictvím informačních sítí umožní široký přístup veřejnosti ke kulturnímu obsahu on-line; služby knihoven jsou přístupné bez jakýchkoliv bariér a jsou poskytovány všem bez rozdílu sociálního a ekonomického postavení, vzdělání, věku, etnické či náboženské příslušnosti, bez ohledu na jakýkoliv handicap....“

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven¹

Při naplňování cílů regionálních funkcí ve veřejných knihovnách v roce 2012 vycházela Moravská zemská knihovna z Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí: *„Zaručují občanům dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky a přispívají k vyrovnání rozdílů v kvalitě těchto služeb obyvatelům měst a malých obcí.“²*

Současně patřilo mezi hlavní priority vytyčené **Koncepcí rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014³**:

- **podpora zavádění moderních technologií do knihoven**
- **funkční webové stránky knihoven poskytující základní informace o činnosti včetně vystavení on-line katalogů.**

Významnou **pomoc při zavádění moderních technologií** do knihoven a pro rozvoj automatizace nabízí **regionální automatizace**. Ke konci roku bylo tímto způsobem automatizováno již 125 zejména malých obecních knihoven.

Trendem při zavádění webových stránek knihoven je využívání webových šablon. Knihovny v Jihomoravském kraji využívají šablonu, kterou nabízí Knihovna města Hradce Králové: <http://webknihovny.cz/>

(ke konci roku využívalo 139 knihoven, tj. **21,8 %** z celkového počtu veřejných knihoven JMK) a šablonu projektu Webovky: <http://www.webovky.knihovna.cz/> (ke konci roku využívalo 88 knihoven, tj. **13,8 %** z celkového počtu veřejných knihoven JMK).

Pomocí šablon mělo ke konci roku webové stránky v Jihomoravském kraji 227 knihoven, tj. 35,6 % z celkového počtu veřejných knihoven.

Celkem mělo webové stránky 80,3 % veřejných knihoven.

Mezi další úkoly patřilo zajišťování odborných knihovnických, informačních, poradenských a servisních služeb, pokračující zkvalitňování výkonu regionálních funkcí ve všech poskytovaných činnostech, zajištění jejich dostupnosti všem knihovnám kraje a zlepšení provozních podmínek pro jejich standardní výkon. Zvýšená pozornost byla věnována zejména malým neprofesionálním knihovnám, které mnohdy plní funkci jediných kulturních a osvětových center obcí a podpoře vzájemné spolupráce mezi knihovnou a dalšími subjekty v místě pro podporu čtenářství a rozvoj čtenářské gramotnosti.

V roce 2012 vykonávalo regionální funkce v 7 okresech Jihomoravského kraje spolu

¹ Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015. [online]. [cit. 21.1.2013]. Dostupné z <http://knihovnam.nkp.cz/>

² Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky [online]. [cit. 21.1.2013]. Dostupné z: <<www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/VerzeMKdefinit.doc>>

³ Usnesením č. 99/11/KK 17 ze dne 31. 3. 2011 vzala na vědomí Kulturní komise Rady JMK.

s Moravskou zemskou knihovnou v Brně stejně jako v předcházejících letech 8 pověřených knihoven, s nimiž byla za spoluúčasti Jihomoravského kraje uzavřena **Dohoda o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji**.

K 31. 12. 2012 byly regionální služby poskytovány celkem **684 smluvním knihovnám**.

Počet obsluhovaných knihoven v JMK

2009	694
2010	687
2011	687
2012	684

Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014

Rok 2012 byl již druhým rokem platnosti Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji, která představuje závazný dokument na podporu odborných knihovnických činností, které zákon č. 257/2001 Sb.⁴, definuje jako soubor činností, které napomáhají rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

Koncepce jako střednědobý plán rozvoje navazuje na Koncepti rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji na období 2006-2010. Průběžné plnění jednotlivých cílů bylo předmětem jednání na poradách a při metodických návštěvách. Je současně výchozím dokumentem pro plánování činnosti veřejných knihoven a slouží jako prostředek koordinace a vzájemné spolupráce. Po kvalitativní i kvantitativní stránce určuje konkrétní způsob plnění jednotlivých standardů regionálních funkcí a usiluje jejich prostřednictvím o dosažení vytyčených cílů.

Vize rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji

Prostřednictvím veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji poskytovaným systémem veřejných knihoven při zkvalitňování výkonu regionálních funkcí umožnit všem občanům rovný přístup k publikovaným dokumentům a informačním zdrojům na podporu procesu celoživotního vzdělávání, osobního rozvoje, uspokojování kulturních a vzdělávacích potřeb a zájmů, nezávislého rozhodování a duchovního rozvoje.

K prioritám koncepce patří **podpora automatizace knihovnických procesů a zavádění webových stránek** zejména v neprofesionálních knihovnách. V oblasti vzdělávání si koncepce klade za cíl rozšířit úlohu knihovníka v elektronickém prostředí i v oblasti vzdělávání občanů, využívání elektronických opor a e-learningových forem vzdělávání, podpora čtenářství uživatelů a celkové rozšiřování služeb v souladu s trendy a potřebami společnosti a daného regionu.

Vyhodnocení plnění cílů koncepce po dvou letech její platnosti bude prioritně zaměřeno na monitorování trendů v jednotlivých regionech. Pověřené knihovny by měly doložit postupné plnění jednotlivých cílů podle výsledků statistického výkaznictví. Koncepce předpokládá zapojení pověřených knihoven ve spolupráci s obsluhovanými knihovnami, což umožní další kvalitativní i kvantitativní rozvoj regionálních činností a zlepšení veřejných knihovnických a informačních služeb v kraji.

⁴ Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) [online]. [cit. 2013-01-28]. Dostupný z: <<
[5](http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm&PHPSESSID=d219f0eed188e2107f79de5830e7eef4>>.</p></div><div data-bbox=)

Právní rámec výkonu regionálních činností v JMK byl a zůstává vymezen následujícími smlouvami:

1) Jihomoravský kraj a Moravská zemská knihovna v Brně uzavírají **Smlouvu o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven.**

2) Jihomoravský kraj, Moravská zemská knihovna v Brně a jednotlivé pověřené knihovny uzavírají **Dohodu o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji.**

3) Mezi Moravskou zemskou knihovnou a pověřenými knihovnami je uzavřena **Smlouva o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí.** Součástí každé smlouvy je příloha s výčtem regionálních funkcí a seznam knihoven, kterým jsou regionální funkce poskytovány.

4) Požadovaná výše dotace včetně komentáře spolu s popisem cíle podpory, na který je dotace žádána, je uvedena v **Žádosti o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje v Brně prostřednictvím Moravské zemské knihovny v Brně z Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v JMK**, kterou předložily jednotlivé pověřené knihovny JMK Moravské zemské knihovně v Brně.

Smlouva o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v roce 2012 (mezi Jihomoravským krajem a Moravskou zemskou knihovnou v Brně) byla uzavřena na základě usnesení č. 1696/11/Z 27 (poskytnutí dotace bylo schváleno usnesením č. 1642/11/Z 27 ze dne 15. 12. 2011) Zastupitelstva Jihomoravského kraje ze dne 15. 12. 2011. Smlouva byla doplněna v části IV. Podmínky použití dotace a povinnosti příjemce o část týkající se zajištění publicity projektu v souladu s Pravidly pro publicitu a s Manuálem jednotného vizuálního stylu JMK.

2 Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí

Rok 2012 byl již osmým rokem, kdy finanční zajišťování regionálních funkcí bylo v kompetenci Jihomoravského kraje. Koordinaci a kontrolu všech činností vykonává z pozice krajské knihovny Moravská zemská knihovna v Brně. Ve spolupráci s odborem kultury a památkové péče při Krajském úřadu JMK byly připraveny smlouvy pro zajištění regionálních funkcí. K podpisu **Smlouvy o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven uzavřené mezi Jihomoravským krajem a Moravskou zemskou knihovnou v Brně** došlo 9. 2. 2012 v MZK a 9. 3. 2012 na Krajském úřadě JMK. Následně poté (15. března 2012) obdržely pověřené knihovny finanční prostředky přes Moravskou zemskou knihovnu. Překlenovací období od začátku roku bylo finančně pokryto zásluhou vstřícnosti a pochopení zřizovatelů pověřených knihoven, což umožnilo zajistit základní provoz regionálních oddělení a zamezit případnému snižování pracovních úvazků, což by ve svém důsledku mohlo vést k narušení plynulosti a kontinuity vykonávané práce.

V roce 2012 bylo z rozpočtu Jihomoravského kraje vyčleněno na zajištění výkonu regionálních funkcí Moravské zemské knihovny a pověřených knihoven celkem **13.450 tis. Kč**, tedy stejná výše jako v roce 2011.

Dotace byla poskytnuta v roce 2012 ve třech splátkách:

1. splátka ve výši **2,450 tis. Kč** (18,21 % dotace) měla být poskytnuta nejpozději do 30 dnů ode dne podpisu smlouvy. Na účty pověřených knihoven dle kopií bankovních výpisů byly částky pověřeným knihovnám převedeny 15. 3. 2012,

2. splátka ve výši **5,500 tis. Kč** (38,06 % dotace) měla být poskytnuta dle smlouvy na účet MZK do 31. 5. 2012. Na účty pověřených knihoven byla převedena dle kopií bankovních výpisů 25. 5. 2012,
3. splátka ve výši **5,500 tis. Kč** (38,06 % dotace) měla být poskytnuta na účet MZK nejpozději do 25. 9. 2012, na účty knihoven byla doručena dle kopií bankovních výpisů dne 21. 9. 2012.

Stejně jako v minulých letech bylo nutné zajistit financování RF začátkem kalendářního roku. Zaslouhou vstřícného postoje jednotlivých zřizovatelů byly prostředky zálohovány a poskytnuty na činnost regionálních oddělení. V prvním měsíci se činnost regionálních oddělení soustředila zejména na statistiku, poradenství a konzultace. Byl pozastaven nákup výměnného fondu, neprobíhaly revize a metodické návštěvy. Služby v plném rozsahu byly poskytovány až po obdržení dotace. I přes toto krátké období bez finančních prostředků usilovaly pověřené knihovny o poskytování maximálně kvalitních služeb. Navazovaly přitom na výsledky dosažené v roce 2011 při současném úsilí získat další knihovny jako příjemce regionálních služeb.

Průběžné, plynulé a zejména včasné zajištění finanční částky určené na zajištění regionálních funkcí se pozitivním způsobem projevilo v celkové činnosti knihoven Jihomoravského kraje a významně ovlivnilo kvalitu poskytovaných služeb i celkovou úroveň knihovnictví.

Rozdělení dotace na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v letech 2010 – 2012

	2010	2011	2012
Městská knihovna Blansko	1 059 000	1 052 000	1 047 000
Městská knihovna Boskovice	973 000	875 000	942 600
Knihovna Jiřího Mahena	542 000	390 000	397 000
Městská knihovna Kuřim	2 462 000	2 732 000	2 780 000
Městská knihovna Břeclav	1 590 000	1 518 000	1 515 000
Městská knihovna Hodonín	1 902 000	1 875 000	1 873 000
Knihovna Karla Dvořáčka	1 378 000	1 403 000	1 464 000
Městská knihovna Znojmo	2 023 000	2 084 000	2 134 000
Moravská zemská knihovna v Brně	1 521 000	1 521 000	1 297 400
Celkem	13 450 000	13 450 000	13 450 000

3 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce

Regionální služby v roce 2012 byly zajišťovány v pověřených knihovnách v přepočteném stavu **24,83 pracovními úvazky**; v MZK Brno **2,6 úvazky**. Vzhledem k předcházejícímu roku došlo ke snížení o 0,48 pracovního úvazku (25,31 pracovních úvazků celkem v roce 2011).

Pracovníci regionálních oddělení byli přijati do pracovního poměru k výkonu regionálních činností převážně na dobu určitou, v některých případech je řešeno dohodou (při malých úvazcích). Část úvazku vykonávali v omezené míře také pracovníci, včetně některých vedoucích pracovníků (ředitelé, ekonomové), kteří se této činnosti věnovali vedle svojí další pracovní náplně, která nad regionálními funkcemi převažovala.

Počet pracovníků zajišťující výkon regionálních funkcí (přepočtený stav)

Region	pracovní úvazky		
	2012	2011	2010
Blansko	2,0	2,30	2,30
Boskovice	2,3	2,30	2,30
Brno-město	2,0	2,00	2,00
Brno-venkov	4,92	5,00	4,50
Břeclav	3,0	3,00	3,00
Hodonín	3,5	3,50	3,50
Vyškov	3,5	3,60	3,60
Znojmo	3,61	3,61	3,61
Celkem	24,83	25,31	24,81
MZK v Brně	2,6	2,50	3,50
Celkem	27,43	27,81	28,31

Většina pověřených knihoven pracovala začátkem roku, v období finančního provizoria – do převedení krajské dotace přes MZK na účty pověřených knihoven – se stávajícím počtem pracovníků. Zásluhou vstřícnosti jednotlivých zřizovatelů nedošlo k propouštění pracovníků regionálních oddělení.

Pozornost regionálních oddělení se začátkem roku 2012 stejně jako v předešlých letech soustředila na činnosti nevyžadující výjezdy ke smluvním knihovnám. Nákup výměnných fondů, metodické návštěvy, revize a aktualizace fondů se začaly pravidelně uskutečňovat koncem 1. čtvrtletí. Distribuce výměnných souborů probíhaly převážně ve spojení s metodickými návštěvami, případně po dohodě s jednotlivými knihovnami, které si mohly odvoz samy zajistit.

4 Počet obsluhovaných knihoven

V roce 2012 obsluhovala MZK v Brně a knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí 692 (v r. 2011 – 695) smluvních knihoven (684+8).

„Právo využívat regionální služby mají knihovny, se kterými má pověřená knihovna uzavřenou smlouvu o poskytování služeb v rámci výkonu regionálních funkcí, nebo knihovny uvedené na seznamu, který tvoří nedílnou součást smlouvy mezi krajskou knihovnou a pověřenou knihovnou. Není-li obsluhovaná knihovna evidována u MK ČR a oficiální krajské zásady nebo podmínky poskytování služeb RF povolují, pak je PK (KK) vykáže.“

(definice obsluhované knihovny ze Statistického výkazu výkonu regionálních funkcí 2012)

Pověřené knihovny věnovaly i v uplynulém roce při jednání s provozovateli knihoven pozornost knihovnám, které nevykazují uspokojivé výsledky (dlouhodobá nečinnost, neplnění požadovaných standardů, nejsou evidované v databázi MK ČR či knihovnám, které nemají uzavřenou smlouvu o poskytování regionálních služeb a nemohou tak využívat možnosti, které pověřené knihovny nabízejí, zejména nabídku výměnných fondů). Nově byla podepsána regionální smlouva v okrese Vyškov (Obecní knihovna Studnice).

Pořadí regionálních činností podle zájmu knihoven (bez MZK)

Pořadí	Regionální funkce	Počet obslužených knihoven ⁵	
		2012	2011
1.	Statistika	670	673
2.	Cirkulace VF	600	601
3.	Poradenská a konzultační činnost	599	607
4.	Doprava	591	580
5.	Porady	331	370
6.	Vzdělávání knihovníků, semináře	320	343
7.	Zpracování KF z prostředků obcí	276	278
8.	Nákup KF z prostředků obcí	205	187
9.	Servis výpočetní techniky	160	150
10.	Pomoc při revizi a aktualizaci KF	124	137

5 Naplňování cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014

Zabezpečování regionálních funkcí v knihovnách JMK vychází z dokumentu **Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji⁶**, který vymezuje a charakterizuje poskytované služby a současně stanoví podmínky dotačního řízení.

V roce 2012 pokračovalo úsilí o další zkvalitňování výkonu regionálních funkcí ve všech poskytovaných službách a rozšiřování okruhu těchto služeb, individuální pomoc knihovnám a získávání dalších knihoven, které by mohly tyto služby využívat. Naplňování dílčích cílů **Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014** (podpora automatizace, webové stránky knihoven, nové formy vzdělávání, tvorba tvorby výměnných fondů, navýšení počtu obcí využívajících službu nákupu a zpracování KF) je cestou ke zkvalitnění a rozvoji knihovnických a informačních služeb v kraji a bylo předmětem četných jednání s pověřenými knihovnami zejména na společných poradách ředitelů a vedoucích pracovníků regionálních oddělení.

K pozitivním výsledkům při naplňování koncepce patří zvyšování počtu webových stránek knihoven, navýšování finančních prostředků na nákup výměnných fondů a pokračující regionální automatizace v regionech.

5.1 Podpora rozvoje automatizace

5.1.1 Regionální automatizovaný knihovní systém Clavius REKS

I v roce 2012 byl rozvoj regionální automatizace jedním z hlavních úkolů, kterým věnovala Moravská zemská knihovna v Brně a pověřené knihovny kraje pozornost. Cílem zavedení REKS je zjednodušení revizní činnosti a zajištění on-line přístupu ke knihovnímu fondu obecních knihoven.

⁶ http://www.mzk.cz/sites/beta.mzk.cz/files/souboryMZK/pdf/jmk_program_podpory_zajisteni_rf05.pdf

Z pověřených knihoven podaly v roce 2012 žádost VISK 3 na podporu zahájení nebo rozšíření regionální automatizace celkem čtyři knihovny:

1) Městská knihovna Blansko – název projektu: **Rozšíření knihovnického automatizovaného systému Clavius REKS a realizace katalogu Carmen včetně technického zabezpečení.** Zapojení do systému REKS se týkalo čtyř knihoven (knihovny do 5 tisíc svazků) v obcích: Bedřichov, Obora, Svatá Kateřina a Šebrov.

K 31. 12. bylo zapojeno do systému REKS v regionu Blansko celkem **26 knihoven.**

2) Městská knihovna Boskovice – název projektu: **Pokračování v automatizaci obsluhovaných knihoven regionu Boskovice pomocí knihovního systému REKS.** Projekt řeší další etapu automatizace regionu Boskovice. Zapojení se týkalo tří knihoven v malých obcích: Vranová (do 10 tis. sv.), v obci Roubanina (do 5 tis. sv.) a v obci Okrouhlá (do 5. tis. sv.).

K 31. 12. 2012 bylo zapojeno do systému REKS v regionu Boskovice **8 knihoven.**

3) Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově – název projektu: **Regionální systém ARL pro neprofesionální knihovny** (viz níže).

4) Městská knihovna Znojmo – název projektu: **Pokračování automatizace obsluhovaných knihoven regionu Znojemska prostřednictvím knihovního systému Clavius REKS.** Jednalo se o dalších 17 knihoven: Místní knihovna v Jezeřanech – Maršovicích, Místní knihovna v Havraníkách, Obecní knihovna Horní Břečkov, Obecní knihovna Bojanovice, Místní knihovna v Slup, Knihovna ve Chvalovicích, Obecní knihovna v Mašovicích, Obecní knihovna Petrovice, Místní knihovna Vedrovice, Místní knihovna ve Vítonicích, Obecní knihovna ve Ctidružicích, Místní knihovna v Hodonicích, Místní knihovna v Kyjovicích, Obecní knihovna v Pavlicích, Obecní knihovna Únanov. MěK Znojmo - Pobočka Konice a MěK Znojmo – pobočka Mramotice.

K 31. 12. bylo zapojeno do systému REKS v okrese Znojmo celkem **36 knihoven.**

Na základě žádosti o podporu regionální automatizace navýšila Moravská zemská knihovna v Brně částku dotace pro Městskou knihovnu Blansko, Městskou knihovnu Boskovice, Knihovnu Karla Dvořáčka ve Vyškově a Městskou knihovnu Znojmo o částku na pokrytí potřebných nákladů z vlastního rozpočtu dotace. Se všemi knihovnami byl uzavřen Dodatek ke Smlouvě o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí.

K 31. 12. 2012 bylo do systému REKS zapojeno v Jihomoravském kraji od zahájení regionální automatizace v roce 2010 celkem 118 knihoven (v roce 2011 – 75).

5.1.2 Regionální automatizace v systému Advanced Rapid Library

Okres Vyškov jako jediný v Jihomoravském kraji využívá ve většině svých knihoven automatizovaný knihovní systém Advanced Rapid Library (ARL). V roce 2012 podala pověřená knihovna žádost o dotaci VISK 3 na podporu rozvoje regionální automatizace *Regionální systém ARL pro neprofesionální knihovny*. Mezi prvních sedm knihoven zapojených do regionálního automatizovaného systému byly Švábenice, Moravské Málkovice, Luleč, Račice, Kozlany, Hodějnice a Šaratice. Každé knihovně vznikl v rámci katalogu pověřené knihovny samostatný on-line katalog, který si může vystavit na svých webových stránkách. Ke konci roku mělo na webových stránkách pověřené knihovny vystaveno 22 knihoven svůj on-line katalog. V rámci pokračující automatizace mělo koncem roku 14 knihoven uložen celý fond, u ostatních ukládání probíhá.

V systému Clavius pracují 4 knihovny, z toho dvě profesionální.

Systém Rapid Library mají 2 knihovny a kompletní systém Advanced Rapid Library má 15 knihoven.

Celkem má v okrese Vyškov 28 knihoven AKS a 14 knihoven on-line katalog.

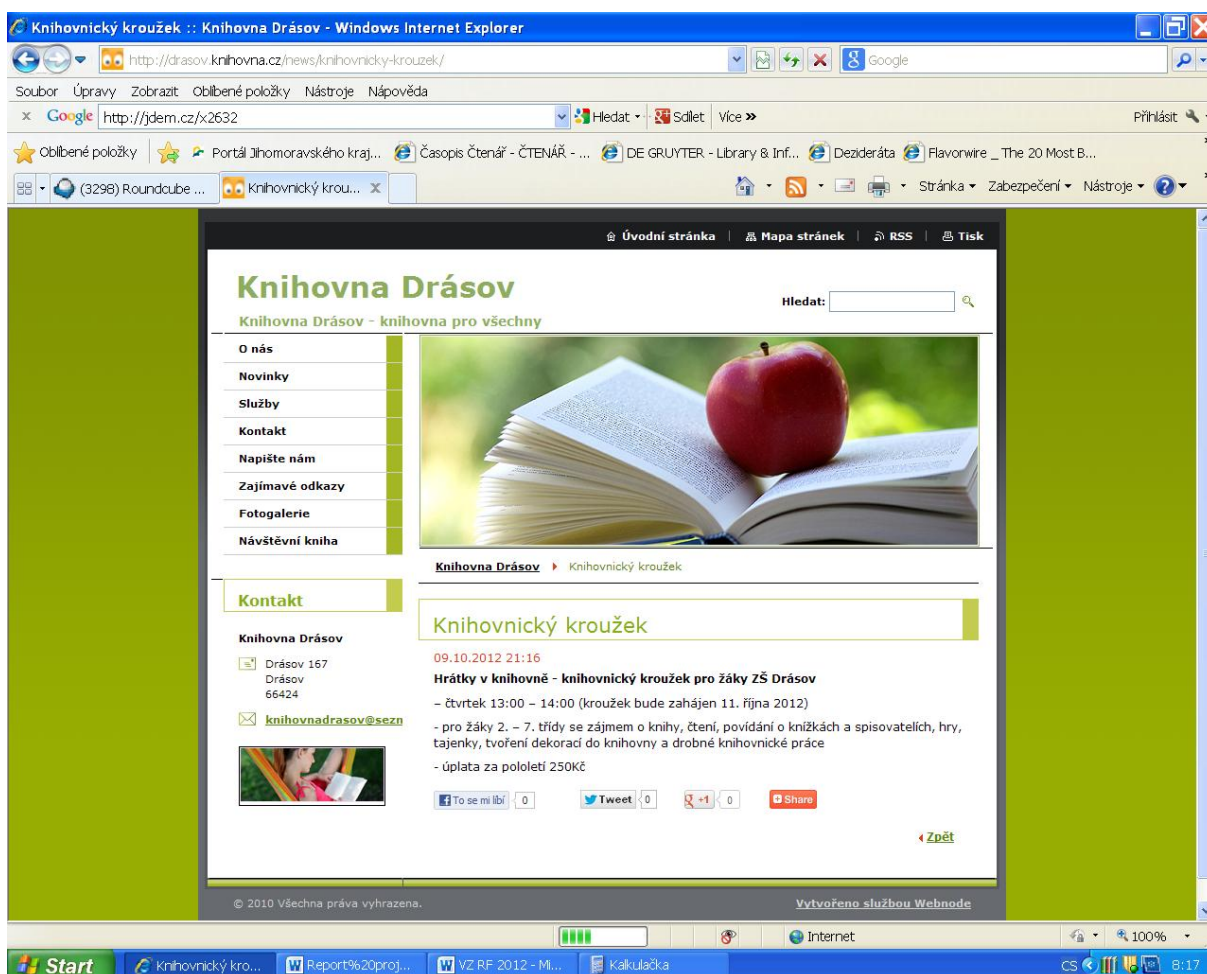
5.2 Webové stránky knihoven

V roce 2012 bylo zvýšené úsilí věnováno podpoře zavádění webových stránek u těch knihoven, které ji dosud neměly. Mezi knihovníky si jednoznačnou oblibu získal **projekt Webovky**, který vznikl na začátku roku 2010 ve spolupráci oddělení knihovnictví Moravské zemské knihovny v Brně a Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU v Brně a za podpory firmy Webnode AG. V současné době je jeho tvůrčím týmem skupina studentů knihovnictví na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a dobrovolník z Moravské zemské knihovny: <http://webovky.knihovna.cz/o-webovkach/>.

Mezi přednosti projektu patří:

- je zdarma a bez reklam – v základní verzi je pro knihovny zdarma, při využití nadstandardních služeb platí knihovny 25 % z ceny (maximálně 375 Kč/rok),
- je dlouhodobě udržitelný – webové stránky založené prostřednictvím společnosti Webnode AG používá více než 5 milionů lidí ve 150 zemích světa,
- neustále se vyvíjí – potřeba inovací je důsledkem zaměření společnosti Webnode na komerční sféru,
- je intuitivní,
- automaticky vytváří mobilní verzi webu,
- má statistiky návštěvnosti,
- šablony na míru knihovnám s předpřipravenými texty.

Šablonu využívalo koncem roku **88 knihoven z Jihomoravského kraje**, což je **30,3 %** z celkového počtu knihoven, které šablonu využívají (290).

Mezi stále využívanou možností pořízení vlastních webových stránek patří také **Šablona webu pro malé knihovny**, nabídka Knihovny města Hradce Králové. Provozování šablony na webové stránce <http://webknihovny.cz> bylo možné s pomocí dotace VISK 3, která v roce 2009 umožnila nákup výkonnějšího serveru na její provozování. Ačkoli součástí hradeckého programu není on-line katalog, je možné jeho propojení pomocí externího odkazu.

Šablonu využívalo koncem roku **139 knihoven z Jihomoravského kraje**, což je **24,1 %** z celkového počtu knihoven, které šablonu využívají (575).

Využití hradecké šablony v JMK

Region	Počet šablon
Blansko	6
Boskovice	0
Brno-město	0
Brno-venkov	31
Břeclav	54
Hodonín	28
Vyškov	4
Znojmo	16
Celkem	139

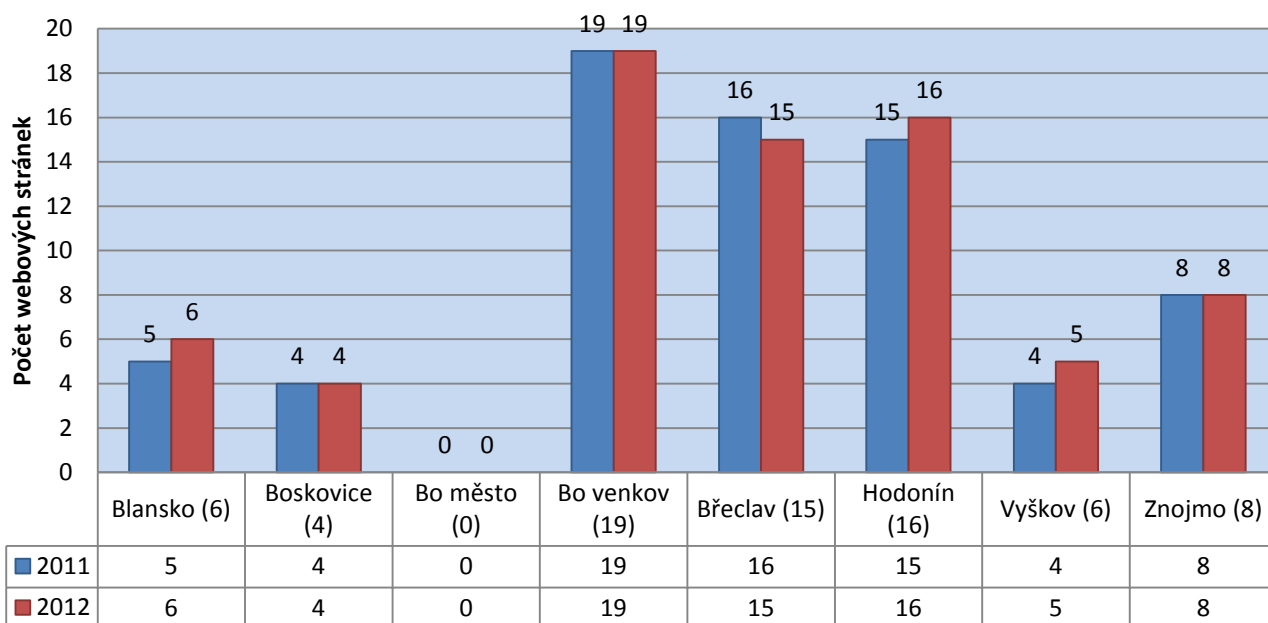
Knihovny využívající hradeckou šablonu mohou pro sdílení zkušeností a řešení případných problémů využít kromě technické podpory také elektronickou konferenci Šablona webu pro malé knihovny.

Webové stránky knihoven patří v současné době nejen mezi základní informační službu každé knihovny, ale významný je zejména jejich propagační charakter (patří mezi základní marketingové nástroje knihoven). Jsou virtuální výkladní skříní knihovny – mají podnítit zájem o služby knihovny, zaujmout, inspirovat a obohacovat svým sdělením. Z toho důvodu je jejich nezbytnou součástí aktuální fotogalerie. Webové stránky mají zprostředkovat svět knihoven on-line, nejen přístup do elektronického katalogu, ale přiblížit virtuální prostředí s cílem podporovat informační a čtenářskou gramotnost (on-line kvízy, odkazy na volně dostupné e-knihy, prostor k diskusím na aktuální témata). Stálou součástí stránek by měly být nejrůznější on-line ankety přispívající ke zlepšení služeb a podněcující uživatele k účasti na rozvoji knihovny.

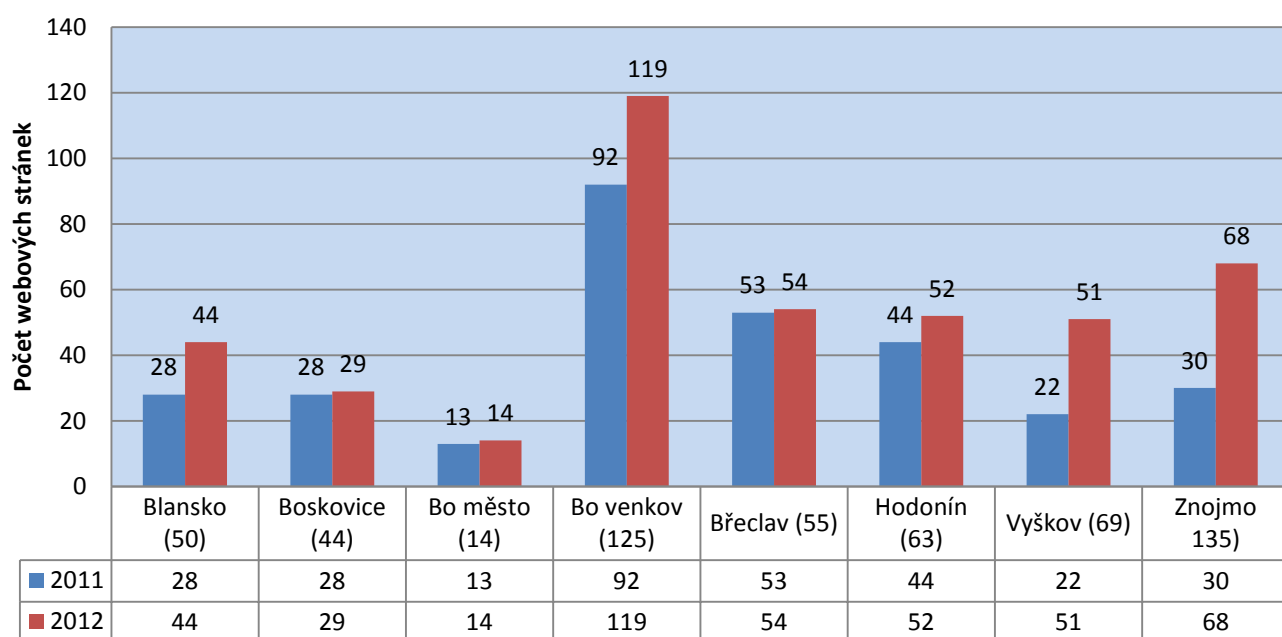
Webové stránky v jednotlivých regionech v roce 2012 (v závorce celkový počet knihoven)

Region	Pověřená knihovna	Profesionální knihovny	Neprofesionální knihovny	Plní % neprofesionálních knihoven	Celkem	Plní % všech knihoven
Blansko	1 (1)	6 (6)	44 (50)	88	51 (57)	89,4
Boskovice	1 (1)	4 (4)	29(44)	65,9	34 (49)	71,4
Brno-město	1 (1)	-	14 (14, pobočky KJM)	100	15 (15)	100
Brno-venkov	1 (1)	19 (19)	119 (125)	95,2	139 (145)	95,8
Břeclav	1 (1)	15 (15)	54 (55)	98,1	70 (71)	98,5
Hodonín	1 (1)	16 (16)	52 (63)	82,5	69 (80)	86,2
Vyškov	1 (1)	5 (6)	51 (69)	73,9	57 (76)	75
Znojmo	1 (1)	8 (8)	68 (135)	50,3	77 (144)	53,4
Celkem	8 (8)	73 (74)	431 (555)	77,6	512 (637)	80,3

Počet webových stránek v profesionálních knihovnách JMK

Počet webových stránek v neprofesionálních knihovnách JMK

5.3 Významné události v knihovnách v roce 2012

5.3.1 Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje

11. dubna se v Moravské zemské knihovně konal již 2. ročník **Slavnostního setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje**, na kterém byly oceněny **nejlépe pracující neprofesionální knihovny**. Setkání, jehož cílem je poukázat na konkrétní přínos dotace na regionální funkce právě v těch nejmenších obcích, připravila Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci s regionálními odděleními pověřených knihoven za podpory Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

Z každého regionu mohly být podle [Pravidel pro návrhy a schvalování ocenění pro vybrané knihovny obcí Jihomoravského kraje](#) navrženy až dvě obecní knihovny, Knihovna Jiřího Mahena v Brně mohla navrhnout svoje pobočky. V roce 2012 bylo oceněno dvanáct knihoven. Ceny byly uděleny jako vyjádření uznání obecní knihovně za její činnost a zásluhy o rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a celkový rozvoj kulturního života obce. Ke sledovaným kritériím patřila velmi dobrá činnost knihovny, aktivita knihovníka při modernizaci a automatizaci knihovny, úspěšná kulturně výchovná činnost, případně dlouholetá práce v knihovně.

Účast na slavnostní akci přijal hejtman JMK JUDr. Michal Hašek, radní za kulturu ing. Pavel Balík a JUDr. Hana Holušová, vedoucí odboru kultury a památkové péče JMK. Z Národní knihovny přijala pozvání Mgr. Ladislava Zemánková.

<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/zapisy-z-porad/slavnostni-setkani-knihoven-obci-jihomoravskeho-kraje-dne-11-4>

Oceněné knihovny, které svými aktivitami překračují hranice obvyklé knihovnické práce a napomáhají rozvoji kulturního a společenského života obce, šíření osvěty a budování dobrých společenských a mezilidských vztahů, jsou dobrým příkladem a inspirací pro ostatní.

Vystoupení dívčího tria Neřeš to ze ZUŠ v Havlíčkově Brodě

Přehled oceněných knihoven:

Region Blansko

[Místní knihovna Ostrov u Macochy](#)

Region Boskovice

[Obecní knihovna Valchov](#)

Knihovna Jiřího Mahena v Brně

[Pobočka Komín, Vavřínecká](#)

[Pobočka Starý Lískovec, Klobásova](#)

Okres Brno-venkov

[Obecní knihovna Lelekovice](#)

[Obecní knihovna Říčany](#)

Okres Břeclav

[Místní lidová knihovna Borkovany](#)

[Místní knihovna Nový Přerov](#)

Okres Hodonín

[Místní knihovna Čejč](#)

[Místní knihovna Milotice](#)

JUDr. Michal Hašek předává ocenění paní Aleně Dufkové z Místní knihovny v Novém Přerově

5.3.2 Vesnice roku 2012

Do krajské soutěže Vesnice roku 2012 Jihomoravského kraje se přihlásilo celkem 22 obcí. Mezi knihovnami těchto obcí bylo 17 neprofesionálních a 5 profesionálních knihoven.

K hodnotícím kritériím každoročně patří:

- postavení knihovny v obci
- komunitní role knihovny
- hodiny pro veřejnost
- počet čtenářů – alespoň 10% z počtu obyvatel
- kvalita knihovního fondu
- úroveň práce s mládeží
- úroveň poskytovaných informačních služeb
- úroveň automatizace knihovny
- propagace činnosti knihovny

Regionální oddělení pověřených knihoven spolupracovaly v rámci metodické pomoci s jednotlivými knihovnami s cílem napomoci jejich dobrému umístění. Současně zajistily podkladové materiály pro krajskou komisařku za SKIP paní Věru Štěpánovou, vedoucí Městské knihovny v Kuřimi.

V roce 2012 získala Diplom za vzorné vedení obecní knihovny obec [Ratiškovice](#) a knihovna byla za Jihomoravský kraj nominována do celostátního kola soutěže Knihovna roku 2012. Další obce, které se o knihovnu dobře starají, jsou např: Tvarožná Lhota, Želetice, Tvrdonice, Vrbice a Chvalovice. V obcích Starý Poddvorov a Drnovice budou knihovny po ukončení automatizace mít velkou šanci uspět v dalších ročnících soutěže.

5.3.3 Knihovna roku 2012

Do celostátního kola soutěže Knihovna roku 2012, kterou každoročně uděluje Ministerstvo kultury ČR, postoupila jako vítěz krajského kola profesionální knihovna z okresu Hodonín [Obecní knihovna Ratiškovice](#), která se stala Knihovnou roku 2012. Knihovna získala toto prestižní ocenění za mimořádně zdařilou rekonstrukci knihovny a množství komunitních aktivit.

V roce 2011 obdržela obec Ratiškovice v rámci projektu „Obecní knihovna – svět informací pro všechny“ prostřednictvím Místní akční skupiny Kyjovské Slovácko v pohybu ze Státního zemědělského intervenčního fondu finanční dotaci na obnovu interiéru knihovny. V propojeném přízemním prostoru byla provedena rekonstrukce podlah, vnitřních omítek, stropů – byly nainstalovány nové kazetové podhledy s vestavěnými osvětlovacími tělesy. Staré kovové regály na knihy byly nahrazeny novým nábytkem, vznikl dětský koutek, pohodlné posezení v podobě dvou sedacích souprav, dostatek studijních míst u nových stolů. Bylo vybudováno vyvýšené pódium s posezením a knihovnou odborné literatury z oblasti dějin umění, architektury a společenských věd (<http://duha.mzk.cz/clanky/obecni-knihovna-ratiskovice>).

Knihovna se stala nedílnou součástí společenského života obce. Stavební úpravy zpřístupňující knihovnu i pohybově handicapovaným, estetická kultivace interiéru, modernizace počítačového vybavení a kopírovací techniky a obohacení knižního fondu o odbornou literaturu se zasloužily o proměnu knihovny v komunitní centrum obce a pravidelným místem setkávání.

Z udílení ceny Knihovna roku 2012, zleva: místostarosta PhDr. Radim Šťastný, paní knihovnice Ing. Marie Škorpíková, pan starosta Ing. Josef Uhlík

Beseda se spisovatelkou Ivonou Březinovou

5.3.4 Rekonstrukce a stěhování knihoven

Region Boskovice

V nových prostorách začala působit Městská knihovna Letovice. Oddělení pro dospělé čtenáře a dětské čtenáře se nacházejí v jedné budově, jsou doplněny čítárnou a studovnou s informačním centrem. Knihovna rozšířila i výpůjční hodiny pro veřejnost.

MěK Letovice - oddělení pro děti a mládež

oddělení pro dospělé

Do nových rekonstruovaných prostor se přestěhovala knihovna v Okrouhlé, upraveny a rozšířeny byly také prostory v knihovnách ve Valchově a ve Vranové.

Okres Brno-město

KJM zajišťovala regionální služby pro 14 výpůjčních míst. V únoru byla přestěhovaná pobočka Černovice do nově zrekonstruovaných prostor budovy bývalého stavebního odboru městské části Brno-Černovice. Úpravy interiérů se uskutečnily v pobočce v Bosonohách a v Komárově. Knihovna v Útěchově ukončila svoji činnost na základě rozhodnutí zastupitelstva městské části z důvodu nepříznivých výsledků knihovny koncem dubna 2012.

Okres Brno-venkov

Dne 15. října 2012 byla po úpravách otevřena v rozšířených prostorách v budově školy [Obecní knihovna Střelice](#). Návštěvníci mohou využít nejen vlastní vstup, ale také dvě třídy bývalé mateřské školy a do budoucna jsou přislíbeny další skladové prostory. Vstupní prostory budou upraveny pro pořádání panelových výstav.

Obecní knihovna Střelice

Okres Břeclav

Celková rekonstrukce a stěhování knihovny do přízemí se uskutečnilo v obci Březí, úpravami prostor prošly knihovny v Mokrém Nové Vsi, Horních Bojanovicích a Dobrém Poli.

Okres Hodonín

Obecní knihovna Ratíškovice – Knihovna roku 2012 vybudovala přednáškový sál.

Místní knihovna Dambořice se přestěhovala koncem roku z prostor obecního úřadu do prostor v budově školy.

Místní knihovna Žeraviny (obec do 200 obyvatel) se přestěhovala do menších prostor v kulturním domě.

Okres Vyškov

Do nových prostor byla přestěhována pobočka Městské knihovny v Rousínově – Slavíkovice a byla vybavena novým nábytkem včetně zvelebení interiérů.

Okres Znojmo

Do prostor Multifunkčního centra byla 29. 6. přestěhovaná [knihovna ve Ctidružicích](#). Prostory byly vybaveny novým nábytkem a technikou. Knihovna nabízí tři PC připojené k internetu.

5.3.5 Obnovená činnost knihoven

Okres Brno-město

V Týdnu knihoven dne 3. 10. byla **slavnostně znovuotevřena pobočka na ulici Křížova „Na křížovatce“**. Svoji činnost ukončila v únoru 2012 z důvodu snížení rozpočtu knihovny. Pobočku provozují ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena studenti Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Kabinetu informačních studií a knihovnictví, kteří zajišťují její provoz personálně. Pobočka využívá výměnné fondy.

Slavnostní znovuotevření pobočky KJM na ulici Křížova 3. 10. 2012

Okres Brno-venkov

Po několika letech byla 24. března slavnostně znovuobnovena činnost [Místní lidové knihovny Kratochvilka](#). Pět mladých žen se rozhodlo oživit místní knihovnu a vytvořit nejen místo s výpůjčními službami, ale také podílet se na kulturním dění obce ve formě besed, výtvarných kurzů či setkání nad knihami u čaje či kávy. Po dohodě s regionální knihovnou – Městskou knihovnou Kuřim – byla provedena aktualizace stávajícího fondu a navázána spolupráce s Městskou knihovnou v Rosicích při zajišťování výměnných souborů. Současně bylo rozhodnuto o automatizaci knihovny zapojením do automatizovaného knihovního systému Clavius REKS. O knihovně vyšel článek ve 3. čísle časopisu Duha:

<http://duha.mzk.cz/clanky/probuzeni-obecni-knihovny-v-kratochvilce>

Slavnostní znovuotevření Obecní knihovny

Kratochvilka 24. 3. 2012 (vpravo starosta obce Kratochvilka ing. F. Malý, vlevo metodička Městské knihovny Kuřim Lenka Šeffarová)

Interiéry Obecní knihovny Kratochvilka

Okres Vyškov

Po více jak deseti letech byla na podnět regionálního oddělení pověřené knihovny obnovena v červnu činnost [Obecní knihovny ve Studnici](#), se kterou byla uzavřena smlouva o poskytování regionálních funkcí. Pověřená knihovna poskytla z výměnného fondu přes 300 knih a ze svého fondu zapůjčila soubor o sto svazcích. Knihovna se zapojila do nákupu a zpracování knih přes pověřenou knihovnu. Knihovna je registrována na MK ČR a nabízí registraci čtenářů zcela zdarma.

5.3.6 Pozastavená činnost knihoven

Velkým problémem, s nímž se pověřené knihovny každoročně potýkají, je v některých obcích pozastavení nebo dokonce rušení činnosti místních knihoven. Problém pozastavené činnosti zůstává i nadále pouze u malých knihoven.

Takřka ve všech regionech dochází průběžně k výměně knihovníků. Noví knihovníci jsou proškolení v programech Lanius a Clavius, jsou seznamováni s provozem knihovny a s knihovnickou technikou. Při předání knihovny novým knihovníkům jsou sestaveny protokoly o předání knihovny a jsou uloženy v dokumentaci o knihovně.

V regionu Boskovice přerušily svoji činnost pobočky Městské knihovny v Letovicích – Jásinov a Meziříčko z důvodu rekonstrukcí budov, kde byly knihovny umístěny.

V okrese Vyškov byla pozastavena činnost v knihovnách v Nových Sadech a v Pavlovicích. Došlo ke zrušení pobočky Boškůvky, která patřila pod Obecní knihovnu v Moravských Prusích.

V okrese Znojmo byla pozastavena činnost knihovny Kubšice, do budoucna plánuje obnovit provoz, stejně tak knihovna v Rybnících. Nepracuje knihovna v Podmolí (podala si žádost o registraci) a knihovna Šumice. Z důvodu malého zájmu obyvatel, většinou chatařů, byla na vlastní žádost vyřazena z evidence knihovna v Podhradí nad Dyjí.

5.3.7 Kulturně výchovná činnost

Regionální oddělení Městské knihovny Blansko bylo již čtvrtým rokem zapojeno do projektu Celé Česko čte dětem a do aktivit projektu Škola naruby. Využívá tuto příležitost pro společné aktivity pro knihovny na podporu rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti. Vyhlášení dalšího ročníku bývá pravidelně v Týdnu knihoven. V roce 2012 se oddělení zaměřilo na poznávání regionu a regionálních osobností a vyhlásilo společnou soutěž s cílem prezentovat výsledky práce s dětmi v knihovnách na dalších setkáních.

Společné setkání spojené s ukončením IV. ročníku projektu Celé Česko čte dětem se konalo 12. května v obci Rudka. Akce byla spojena s putováním za regionální osobností sochaře Stanislava Rolínka. Každé ukončení koncem školního roku je koncipováno jako odměna za celoroční práci dětí, rodičů a knihovníků. 15. září 2012 byl v obci Sloup zahájen další již V. ročník. Akce byla spojena s putováním za regionální osobností Jindřicha Wankela a Karla Absolona do Moravského krasu (Sloup - Němčice). Do Němčic za dětmi přijel místní regionální autor knih pro děti Vladimír Klepáč.

Cílem těchto společných aktivit je poznávání regionu, seznamování dětí s pověstmi či zajímavou osobností. Obvykle se schází 45 - 50 účastníků.

*Putování za sochami Stanislava Rolínka
do Rudky u Kunštátu*

Z podzimního putování za tajemstvím do Moravského krasu - Sloup

5.4 Ediční činnost

Regionální oddělení pověřených knihoven zpracovávají výsledky z činnosti veřejných knihoven svého regionu v uplynulém roce. Městská knihovna Břeclav zpracovala *Veřejné knihovny regionu Břeclavska v roce 2011*, Městská knihovna ve Znojmě *Výsledky činnosti veřejných knihoven okresu Znojmo za rok 2011*, *Přehled činnosti veřejných knihoven regionu Vyškov v roce 2011* vydala Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově, Městská knihovna Kuřim zpracovala *Výsledky činnosti knihoven okresu Brno-venkov v roce 2011*, regionální oddělení Městské knihovny Boskovice zpracovalo *Zhodnocení činnosti knihoven regionu v roce 2011*.

Tyto materiály, slouží nejen pro vyhodnocení činnosti, ale zejména jako informace zřizovatelům pro porovnání činnosti knihoven jednotlivých obcí.

Na webových stránkách pověřených knihoven zpřístupňují regionální oddělení informace pro knihovny, kde informují o novinkách, budují databázi obsluhovaných knihoven regionu včetně údajů o zřizovatelích, zveřejňují zprávy z porad a další aktuální informace.

Vydávání časopisu Duha

Moravská zemská knihovna v Brně vydává od roku 1987 čtvrtletník Duha, časopis s podnázvem Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Je určen především veřejným knihovnám

V roce 2012 byly zavedeny nové rubriky

Představujeme vysokoškolské knihovny (v rámci rubriky Informace pro knihovny)

Představujeme brněnská nakladatelství

Představujeme knihovnické časopisy na Moravě

Pro jednotlivá čísla byla zvolena následující témata:

1. Digitalizace
2. Budoucnost knihoven, strategie knihoven
3. Neprofesionální knihovny
4. Informační gramotnost, informační vzdělávání

Časopis vyšel čtyřikrát ročně v elektronické podobě a jednotlivá čísla jsou dostupná na webové stránce <http://duha.mzk.cz>, dvě elektronická čísla byla základem pro tištěné dvojčíslo, které vyšlo v červnu a v prosinci v nákladu 600 výtisků a bylo vystaveno v .pdf formátu na webových stránkách MZK.

Mezi stálé rubriky časopisu patří:

- Studie/Články
- Veřejné knihovny
- Medailon
- Konference/Akce
- Informace pro knihovny (podrubrika Vysokoškolské knihovny)
- Z činnosti MZK
- Recenze
- Rozhovor
- Kavárna

The screenshot shows the website <http://duha.mzk.cz> in Internet Explorer. The page title is 'Aktuální číslo elektronické verze časopisu Duha'. The main content area is titled '4 / 2012 Aktuální číslo elektronické verze časopisu Duha'. It lists several articles under different categories: 'Úvodník' (Introduction by Jana Nejezchlebová), 'Studie/články' (Articles, including 'Medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl' by Rozália Cenigová), 'Veřejné knihovny' (Public libraries, including 'Obecní knihovna Ratíškovice – Knihovna roku 2012' by Radim Štastrný), and 'Konference/akce' (Conferences/Events, including 'Sekce IVU pracovala tentokrát v Poličce' by Jana Nejezchlebová). A sidebar on the left offers 'Akce pro knihovníky' (Events for librarians) and 'Tiskový časopis DUHA' (Printed journal DUHA). A right sidebar contains 'Novinky' (News) and a login form for Shibboleth.

5.5 Výměnné fondy

Budování a využívání účelově budovaných knihovních fondů – výměnných fondů – patřilo i v loňském roce mezi nejvýznamnější a nejvíce využívanou regionální službu. Nákup a zpracování knihovních fondů z prostředků obcí zajišťovalo v roce 2012 celkem 6 pověřených knihoven. Budování výměnných fondů a jejich cirkulace prostřednictvím výměnných souborů, stejně tak jako revize a aktualizace knihovního fondu patřily jako každoročně k základním regionálním službám všech osmi pověřených knihoven.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí byl v JMK zabezpečován pro **205 knihoven**, tzn. 18 více než v uplynulém roce. Hromadné nákupy nové literatury jsou tradičním zdrojem množstevních slev (až 30 %), které umožňují knihovnám nakoupit více titulů. Zpracování knihovního fondu si v roce 2012 vyžádalo v regionech **276 knihoven**, což představuje oproti

minulému roku **úbytek o 2 knihovny**.

Význam budování výměnného fondu a jeho cirkulace prostřednictvím výměnných souborů potvrzuje počet knihoven, které tuto službu každým rokem využívají.

Cirkulace výměnných fondů v letech 2010, 2011 a 2012

	2010	2011	2012	+ / - (2011/2012)
Počet knihoven	607	601	600	-1
Počet expedovaných souborů	2 154	2 258	2 335	+ 77
Počet svazků v souborech	124 623	132 499	136 114	+ 3 615

V roce 2012 využilo cirkulaci v JMK o 1 knihovnu méně než v roce 2011 – celkem **600 knihoven**, vypůjčeno bylo o 77 souborů více – celkem **2 335 souborů**, v nichž bylo **136 114 svazků** (nárůst o 3 615 svazků).

Cirkulace výměnných fondů umožňuje rozšíření nabídky kmenových fondů smluvních knihoven. Přírůstky do výměnných fondů byly pořízeny z velké části z krajské dotace na regionální funkce, část představují dary. V roce 2012 byly výměnné fondy tímto způsobem doplněny **o 576 svazků**. Skutečnost, že lze výměnné soubory expedovat do knihoven dopravou v rámci výkonu regionálních funkcí, zvyšuje zájem o tuto službu. Bývá využívána nejvíce možnost služebního automobilu (knihovny či zřizovatele). Rozvoz bývá spojován s metodickými návštěvami.

Moravská zemská knihovna v Brně přispěla na posílení nákupu výměnného fondu v pověřených knihovnách celkovou částkou 118 000,- Kč (Městské knihovně Boskovice – 73 000,- Kč a Městské knihovně Znojmo – 45 000,- Kč) z vlastního rozpočtu dotace.

5.6 Vzdělávání knihovníků

Jednou z prioritních oblastí, kterou pověřené knihovny v roce 2012 zabezpečovaly, bylo vzdělávání knihovníků včetně pořádání porad a seminářů. Vzdělávací programy připravilo pro smluvní knihovny 7 pověřených knihoven (kromě Knihovny Jiřího Mahena v Brně, která tento typ činnosti nevykonává). Účast na vzdělávacích aktivitách projevilo **320 knihoven** (úbytek o 23 knihoven).

5.6.1 Vzdělávání v Moravské zemské knihovně

Nezbytným předpokladem zvyšování úrovně poskytovaných služeb je vzdělávání knihovníků, které v rámci kraje garantuje [úsek výkonu regionálních funkcí Moravské zemské knihovny v Brně](#). Významnou a praktickou pomoc obecním knihovnám poskytují regionální oddělení pověřených knihoven, která ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou usilují o realizaci cílů stanovených krajskou koncepcí.

Nejvyšší podíl na vzdělávání knihovníků v JMK měla tradičně MZK v Brně, která z pozice krajského centra vzdělávání připravila pro **161 knihoven** (o 70 méně než v roce 2011) a **320 účastníků** (o 70 více) kurzy a odborné semináře.

V březnu připravila MZK seminář **Marketing v knihovnách v praxi**, v květnu seminář ve spolupráci s KISK FF MU a projektem iNebe **Bezpečnost na internetu ve vzdělávání veřejných knihoven**.

Ve spolupráci s Regionálním klubkem Klubu dětských knihoven SKIP, Knihovnou Jiřího Mahena a Knihovnou Karla Dvořáčka ve Vyškově se v červnu konal dvoudenní seminář **Loutka jako pomocník a partner**. Jeho cílem bylo naučit se pracovat s loutkou a umět loutku vytvořit pro využití při besedách.

Na základě požadavku pověřených knihoven byl v říjnu připraven praktický seminář **Práce s nepřízpusobivými uživateli v knihovnách** určený zejména pracovníkům ze služeb:

<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/vzdelavani-knihovniku/kalendar-akci/prace-s-neprizpusobivymi-uzivateli-v-knihovnach>

Jako reakce na potřeby zejména profesionálních knihoven připravila MZK ve spolupráci s firmou Lanius dvě školení Clavius (výpůjční modul, katalogizace a novinky). Zájem byl také o kurz **Vyhledávání v bezplatných bibliografických databázích českých článků**. Školení bylo zajištěno lektorem z MZK. Po dvou letech se konalo školení **Aktuality ve věcném popise**, lektorem byl PhDr. Aleš Hrazdil z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě.

S novými trendy v knihovnách se knihovníci mohli seznámit na praktickém školení **Výzkumy v knihovnách** a s možností využití on-line nástrojů v práci knihoven na školení **Nastroje.knihovna.cz**.

V listopadu připravila MZK seminář **Dobrovolníci v knihovnách**. Pozvání přijali odborníci z Ministerstva vnitra ČR, z knihoven Masarykova veřejná knihovna Vsetín, Městská knihovna Hodonín a Městská knihovna Louny.

*Seminář Dobrovolníci v knihovnách:
zleva Mgr. Nataša Diatková z MV ČR a moderátorka akce
Mgr. Zuzana Ježková z NKP*

Rekvalifikační knihovnický kurz

Pro knihovníky veřejných knihoven zajišťovala MZK Rekvalifikační knihovnický kurz. Byl ukončen školní rok 2011/2012 a v září zahájen další ročník. Ve školním roce 2010/2011 rekvalifikační knihovnický kurz absolvovalo 16 posluchačů.

Rekvalifikační knihovnický kurz pro obor 243 2 odborný pracovník knihovny a 243 3 odborný pracovník v informacích (viz Klasifikace zaměstnání vyd. Statistický úřad 1993, sv. 2) má platnost v celé České republice. Je akreditován na základě paragrafu 108, zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení, v souladu s paragrafem 108 odst. 3 zákona č. 435/2004 Sb. a paragrafu 67 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Kurz je určen pracovníkům veřejných a odborných knihoven, kteří jsou absolventy středních škol s maturitní zkouškou neknižovnického zaměření.

Mezi tradičně vyučovaná témata patří například:

- úvod do knihovnictví a jeho zařazení do kontextu společenských věd
- vývojové trendy knihovnictví

- knihovnická a související legislativa, normy, standardy
- organizační management, strategické plánování v knihovnách
- zpracovávání a využívání bibliografií a rešerší
- knihovnické a informační služby, další typy služeb v knihovnách a informačních institucích
- základy psychologie čtenáře, sociální komunikace
- knihovnický marketing, propagace a public relations

Účastníci a lektori rekvalifikačního knihovnického kurzu 2011/2012

E-learningový knihovnický kurz

V roce 2012 zahájila MZK za finanční podpory Ministerstva kultury (VISK 2) e-learningový knihovnický kurz. Jeho cílem bylo nabídnout chybějící či rozšiřující (inovační) vzdělání knihovníkům z řad veřejných profesionálních i neprofesionálních knihoven v tematickém rozsahu rekvalifikačního knihovnického kurzu. První kurz probíhal od září do prosince a ukončilo jej 16 posluchačů, kteří na závěr po splnění všech úkolů obdrželi potvrzení (osvědčení) o absolvování kurzu.

Cílem vzdělávacích aktivit bylo zkvalitnit a rozšířit práci s informacemi, seznámení s novými trendy, řešení problémů v knihovnách a informační vzdělávání uživatelů knihoven.

Úsek výkonu regionálních funkcí zajišťoval kurzy v počítačové učebně, semináře a vzdělávací akce v konferenčním sále MZK, celkem bylo připraveno **18 vzdělávacích akcí** v rámci regionálních funkcí (20 akcí celkem). Navštívilo je z pověřených, základních i odborných knihoven celkem **431 účastníků** (o 88 více než v loňském roce, celkem na všech akcích účast 462 účastníků). **6 porad** (o jednu méně než v roce 2011), které MZK pořádala, navštívilo **87 účastníků** (o 45 méně).

6 Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí a plnění standardů regionálních funkcí

Pověřené knihovny zabezpečovaly všechny regionální činnosti. MZK v Brně vykonávala zejména poradenskou a konzultační činnost, statistiku knihovnických činností, vzdělávání knihovníků, semináře a porady. Knihovna Jiřího Mahena v Brně jako pověřená knihovna okresu Brno–město se spolu se svými 14 pobočkami (tzv. výpůjčními místy) soustředila při výkonu regionálních funkcí především na tvorbu výměnného knihovního fondu; jeho akvizici, zpracování, distribuci a cirkulaci.

Při jednáních se zřizovateli knihoven zdůvodňovaly pověřené knihovny stejně jako v uplynulých letech význam evidence knihoven v databázi MK ČR. Stav evidovaných knihoven byl navyšen o Obecní knihovnu ve Studnici (okres Vyškov).

V roce 2012 vykonávalo regionální funkce stejně jako v předešlých letech v 7 okresech JMK 8 pověřených knihoven. Počet pověřených knihoven zůstal beze změny.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně zabezpečovala regionální činnosti pro okres Brno–město, jednalo se zejména o tvorbu, distribuci a cirkulaci výměnných souborů. Do krajského výkazu jsou zahrnuty i další regionální činnosti, které KJM v Brně vykonávala. Jde o regionální služby související s odbornou činností v obsluhovaných knihovnách, pobočkách KJM: poradenská

a konzultační činnost, porady, revize a aktualizace knihovního fondu a doprava výměnných fondů.

Moravská zemská knihovna v Brně koordinovala plnění standardů RF, které jsou součástí Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. V rámci kraje spolupracovala s osmi pověřenými knihovnami. Plnění RF v kraji zabezpečovalo v přepočteném stavu celkem 27,43 pracovníků.

V rámci regionálních funkcí jsou pověřenými knihovnami vykonávány následující činnosti:

- poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů,
- statistika knihovnických činností,
- vzdělávání knihovníků, semináře, porady,
- tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce,
- pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů,
- nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce,
- servis automatizovaného knihovního systému.

Jednotlivé standardy představují soubor nároků na způsob a úroveň poskytování služeb, jimiž jsou regionální funkce naplňovány.

6.1 Poradenská a konzultační činnost

Poradenská a konzultační činnost pověřených knihoven patřila v roce 2012 ke třetí nejvíce využívané službě, vyžádalo si ji **599 knihoven** (o 8 méně než v roce 2011).

Pověřené knihovny JMK uskutečnily spolu s MZK celkem **935 metodických návštěv**, což je o 18 návštěv více než v uplynulém roce. Z celkového počtu **2 203 poskytnutých konzultací** (o 81 méně než v předcházejícím roce), zabezpečila MZK v Brně touto činností 70 knihoven JMK (o 9 méně než v roce 2011) a poskytla celkem 150 konzultací (o 18 méně).

Konzultace se týkaly nejčastěji regionální automatizace, projektů VISK, výměnných fondů, webových stránek, statistického výkaznictví, revize a aktualizace knihovních fondů, knihovnické techniky, práce se čtenářem, vzdělávání, PIK apod.

Tato regionální služba patří po statistice a cirkulaci výměnných fondů mezi nejvíce využívané odborné činnosti ze strany základních knihoven. Zahrnuje poradenství ke všem problémům knihovnictví. Zájem o ni projevilo 87,5 % knihoven. Oproti loňskému počtu (607 knihoven) představuje toto číslo úbytek o 0,85 %.

Celkem bylo poskytnuto pověřenými knihovnami 2 053 konzultací.

Metodické návštěvy: Břeclav (**238**), Hodonín (**144**), Znojmo (**123**), Brno-venkov (**120**), Blansko (**117**), Boskovice (**102**), Vyškov (**79**), KJM (**6**).

Pověřenými knihovnami 929 metodických návštěv, průměrně vychází na jednu obsluhovanou knihovnu 1,35 metodické návštěvy (o 0,03 více než v roce 2012).

Náplň konzultací a metodických návštěv se týkala všech oblastí práce obsluhovaných knihoven včetně ekonomicko právních otázek. Stejně jako v minulých letech byly konzultace a metodické návštěvy zaměřeny na statistické výkaznictví, automatizaci knihovnických činností včetně internetizace knihoven, výměnné fondy, aktualizaci a revizi knihovních fondů, knihovnickou techniku, grantové programy MK ČR, prostorové a materiální podmínky knihoven včetně propagace jejich činnosti.

Pokles metodických návštěv oproti předcházejícímu roku zaznamenal region Boskovice (- 15), okres Břeclav (- 6), okres Hodonín (- 16), okres Znojmo (- 1). Ostatní pověřené knihovny zaznamenaly nárůst:

Blansko: + 5

Brno-venkov: + 49

Brno-město: + 2

Vyškov: + 2

Došlo ke snížení počtu obslužených knihoven (- 8) a počtu konzultací (- 231), zvýšil se počet metodických návštěv (+ 22).

Poradenská a konzultační činnost

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet konzultací	Počet metodických návštěv
Blansko	68	65	222	117
Boskovice	66	66	259	102
Brno-město	14	4	6	6
Brno-venkov	144	140	312	120
Břeclav	77	74	304	238
Hodonín	79	79	272	144
Vyškov	87	87	549	79
Znojmo	149	84	129	123
Celkem	684	599	2 053	929
MZK v Brně	8	70	150	6
Celkem	692	669	2 203	935

Moravská zemská knihovna v Brně vydala v rámci poradenské činnosti čtyři elektronická a dvě tištěná čísla čtvrtletníku Duha. Časopis informuje o knihách a knihovnách z Moravy a je současně platformou pro informace o aktivitách a dění ve veřejných knihovnách Jihomoravského kraje.

Standard Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů

Periodicita: Průběžně, metodická návštěva minimálně 1x ročně v každé obsluhované knihovně provozované obcí v kraji.

Standard RF byl v oblasti poskytovaných konzultací splněn (v roce 2012 celkem 2 203 konzultací, 2011 – celkem 2 452 konzultací, tj. snížení o 249 konzultací). Oproti loňskému roku došlo k navýšení počtu metodických návštěv (+ 18), v JMK celkem 935 metodických návštěv, standard byl splněn (v roce 2011 celkem 917 metodických návštěv).

Rozborů činností – vyúčtování dotace RF za rok 2011 bylo doručeno včetně komentáře odboru kultury a památkové péče KÚ JMK v únoru 2012. Byla sestavena **Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2011**, která byla zaslána Knihovnickému institutu Národní knihovny ČR a odboru kultury a památkové péče JMK. Byla zároveň vystavena na webových stránkách oddělení knihovnictví: <http://www.mzk.cz/region>.

6.2 Statistika knihovnických činností

Vykonávání této regionální služby patří mezi statistickou povinnost vyplývající ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Jejím cílem je

shromažďování, zpracování a zveřejňování statistických informací z činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven. Ačkoli se tato služba bezprostředně na rozvoji regionálních činností nepodílí, poskytuje potřebné informace pro jejich další rozvoj. Zahrnuje poradenství, kontrolu, urgenci a zpracování statistických výkazů a komentářů. Náročnější konzultace ke statistice jsou zahrnuty v poradenské a konzultační činnosti. Zpracování statistiky je hlavní náplní činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven a krajské knihovny zejména v období od počátku ledna do poloviny února.

Ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí se liší počty obslužených knihoven (678) a počty zpracovaných statistických výkazů (684) – do výsledného počtu jsou zahrnuty také regionální sumáře. MZK v Brně zpracovala 8 výkazů (výkaz RF za MZK, pověřené knihovny a celokrajský sumář, dále Roční výkaz o knihovně za MZK v Brně, sumář za knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí, sumář za profesionální knihovny, neprofesionální knihovny a celkový sumář všech knihoven).

Již osmým rokem je využíván v MZK a v pověřených knihovnách statistický program STAT-Excel, který výrazně usnadňuje a zjednodušuje zpracování statistických výkazů a zejména následné vyhodnocení statistických ukazatelů včetně standardu VKIS. Ačkoli je určen především pro vkládání a vyhodnocování údajů, které shromažďuje NIPOS (Roční výkaz o knihovně KULT (MK) 12-01), jsou součástí tabulek i údaje z regionálních činností (výměnné fondy, semináře, porady, konzultace). Program je možné využívat i pro příležitostné zjišťování informací týkajících se regionálních činností pověřených knihoven.

Standard Statistika knihovnických činností

Periodicita: 1x ročně výkazy, průběžně využití

Standard statistika knihovnických činností byl v rámci kraje i jednotlivých okresů (regionů) splněn, údaje jsou celoročně využívány při analýzách a řešení dílčích problémů v knihovnách.

6.3 Vzdělávání knihovníků, semináře

Vzdělávání knihovníků a semináře patří mezi regionální službu, o kterou bývá již tradičně mezi knihovníky velký zájem. Vzdělávací aktivity, které připravily pověřené knihovny v roce 2012, navštívilo celkem 431 knihoven ze 684, tedy 63,01 %. V porovnání s předchozím rokem došlo ke zvýšení o 13,11 %. Počet obslužených knihoven se snížil o 20, počet vzdělávacích akcí se zvýšil o 11 – **celkem 115** (2011 – 104 akcí).

Každoročně pořádá Městská knihovna Kuřim - regionální oddělení pro knihovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven okresu Brno-venkov exkurzi spojenou s výjezdní poradou do některé zajímavé knihovny. V roce 2012 připravila exkurzi do Městské knihovny Soběslav.

Řada knihoven pověřených regionálními službami spojuje stejně jako v předcházejícím roce vzdělávací akce s poradami pracovníků profesionálních a neprofesionálních knihoven do jednoho dne či několika spádových míst regionu. Samozřejmostí je nabídka více termínů zejména pro knihovníky neprofesionálních knihoven.

Důvodem je zejména:

- a) minimalizovat uzavření především profesionálních knihoven s jedním pracovníkem,
- b) předcházet problémům s uvolňováním knihovníků jejich zřizovateli,
- c) možnost volby místa a termínu vzdělávací akce dle potřeby či zájmu účastníků,
- d) aktivnější práce v menším kolektivu účastníků,
- e) seznámení se s pracovním prostředím a činností jiné knihovny regionu.

Programy vzdělávacích aktivit pověřených knihoven se zaměřily zejména na práci se čtenářem, základy katalogizačních pravidel v návaznosti na knihovnický systém, internetové vyhledávače a jejich využití v knihovnách a práce v REKS.

Mezi úspěšné akce se zařadil jako každoročně akreditovaný Rekvalifikační knihovnický kurz v MZK v Brně v rozsahu 160 vyučovacích hodin spojený s návštěvami vybraných veřejných a odborných knihoven.

Mírné snížení počtu vzdělávacích akcí zaznamenala Městská knihovna Blansko (- 4), Městská knihovna Znojmo (- 3) a Městská knihovna Hodonín (- 1). Knihovna Jiřího Mahena nevykázala žádnou vzdělávací akci.

Navýšení zaznamenal region Boskovice (+ 5), okres Břeclav (+ 2), Brno-venkov (+ 1), Vyškov (+ 15).

Nárůst počtu obslužených knihoven zaznamenal okres Brno-venkov (+ 11), Vyškov (+ 7), Břeclav (+ 3), snížení bylo v okrese Hodonín (- 27), Blansko (- 12), Boskovice (- 3), Znojmo (- 2).

V celkovém součtu všech pověřených knihoven byl zaznamenán za rok 2012 oproti roku 2011 úbytek všech vyučovacích hodin (ze 388 v roce 2011 na 325 v roce 2012). Došlo však k navýšení počtu hodin v rámci RF (+ 22 hodin). Také se zvýšil počet všech účastníků vzdělávacích akcí (+ 128), snížil se počet účastníků akcí v rámci RF (- 52).

Moravská zemská knihovna zaznamenala snížení počtu obslužených knihoven o 70, k významnému nárůstu však došlo v počtu účastníků akcí i v počtu vyučovacích hodin.

Vzdělávání knihovníků, semináře

Region	Počet obsluž. knihoven		Počet všech vzdělávacích akcí		Počet v rámci RF		Počet všech účastníků		Počet účastníků v rámci RF		Počet všech vyučovacích hodin		Počet hodin v rámci RF	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Blansko	25	37	9	13	4	5	47	69	42	41	43	119	15	23
Boskovice	50	53	12	7	12	7	178	128	178	128	50	37	50	37
Brno-město				4				1				48		
Brno-venkov	64	53	4	3	4	3	118	110	118	110	14	10	14	10
Břeclav	46	43	10	8	10	8	132	167	132	167	26	24	26	24
Hodonín	36	63	3	4	3	4	52	91	52	91	12	11	12	11
Vyškov	45	38	53	38	45	38	325	110	121	110	114	71	81	71
Znojmo	54	56	24	27	24	27	100	148	100	148	66	68	66	68
Celkem	320	343	115	104	102	92	952	824	743	795	325	388	264	244
MZK	161	231	20	17	18	16	462	352	431	343	121	104	110	97
Celkem	481	574	135	121	120	108	1414	1176	1174	1138	446	492	374	341

Srovnání celkových výsledků z let 2011 a 2012

Celkem JMK	Počet obsluž. knihoven	Počet všech vzdělávacích akcí	Počet v rámci RF	Počet všech účastníků	Počet účastníků v rámci RF	Počet všech vyučovacích hodin	Počet hodin v rámci RF
2011	574	121	108	1 176	1 138	492	341
2012	481	135	120	1 414	1 174	446	374
Rozdíl	- 93	+ 14	+ 12	+ 238	+ 36	- 46	+ 33

6.4 Porady

Porady patří mezi důležité regionální činnosti, neboť napomáhají koordinaci a plánování a tím přispívají ke kvalitativnímu rozvoji RF. Porad pověřených knihoven se zúčastnilo celkem **339 knihoven**, což představuje **49,5 %** z celkového počtu 684 obsluhovaných knihoven, oproti roku 2011 snížení o 31 knihoven.

Ve snaze o sjednocení a koordinaci výkonu regionálních služeb v JMK a k zajištění jednotlivých činností se v roce 2012 konaly tři porady ředitelů pověřených knihoven, z toho jedna se zástupci KÚ JMK, a čtyři porady vedoucích regionálních oddělení pověřených knihoven. Na poradách vystupují pravidelně pracovníci regionálních oddělení a informují o regionálních činnostech, které poskytují smluvním knihovnám. **Přínos regionálních služeb pro základní knihovny oceňují zejména zřizovatelé knihoven a pověřené knihovny, jejichž prostřednictvím jsou služby nabízeny i těm nejmenším knihovnám.**

Porad, které připravilo 8 pověřených knihoven a MZK v Brně, se zúčastnilo **339 knihoven** (o 88 méně než v roce 2011).

Na poradách byly projednávány aktuální otázky profesionálních a neprofesionálních knihoven, standard VKIS, výsledky činnosti knihoven za rok 2011, PIK, statistika, revize a aktualizace výměnných fondů, granty a aktuální informace z oblasti knihovnictví, zhodnocení poskytovaných regionálních služeb za uplynulé období či vzdělávání knihovníků. Hlavním tématem v roce 2012 bylo pokračující úsilí při naplňování Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji na období 2011-2014, vyhodnocení standardu VKIS, podpora REKS a projekt internetizace knihoven.

Porady jsou pravidelně pozitivně hodnoceny jako platforma výměny zkušeností a odborných znalostí mezi knihovníky. Účast představitelů samosprávy a pozvaných odborníků informujících o aktuálních trendech je cennou příležitostí ke vzájemnému informování a konzultacím.

Obdobně jako vzdělávací akce jsou porady regionálních oddělení pověřených knihoven často soustředěny do 2-3 spádových obcí regionu a uskutečňovány společně se vzdělávacími programy – viz Vzdělávání knihovníků, semináře.

Porady

Region	Obsluh.	Počet obslužených knihoven		Počet akcí		Počet účastníků	
		2012	2011	2012	2011	2012	2011
Blansko	69	7	7	2	3	18	29
Boskovice	66	50	53	7	5	120	112
Brno-město	13	14	13	2	1	25	14
Brno-venkov	144	104	129	8	10	164	210
Břeclav	78	61	65	8	7	169	157
Hodonín	79	50	49	3	3	93	95
Vyškov	89	5	5	2	2	10	7
Znojmo	149	40	49	5	5	72	53
Celkem	687	331	370	37	36	671	677
MZK v Brně	8	8	57	6	7	87	132
Celkem	695	339	427	43	43	758	809

Standard Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Periodicita: 4x ročně porada ředitelů/pracovníků pověřených knihoven, 2x ročně porady knihovníků profesionálních obsluhovaných knihoven. Další vzdělávací akce (semináře, školení aj.) zajišťující nabídku odborného vzdělávání v rozsahu 30 hodin všem

knihovníkům profesionálních a v rozsahu 8 hodin všem knihovníkům neprofesionálních knihoven v kraji.

V Jihomoravském kraji se konaly v roce 2012 celkem tři porady ředitelů pověřených knihoven a čtyři porady pracovníků regionálních oddělení (poslední porada byla společná). Standard dvou porad pro profesionální knihovníky byl splněn v každé pověřené knihovně. V případě neprofesionálních knihoven se konání porad daří zajišťovat v rámci spádových oblastí obvykle ve více termínech z důvodu obtížného uvolňování pracovníků z jejich hlavního pracovního poměru.

6.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu

Tato odborně a časově náročná regionální služba patří podle počtu obslužených knihoven k nejméně využívaným regionálním službám, došlo ke snížení počtu obslužených knihoven (- 13). Je knihovnám zajišťována několika způsoby:

- a) provedením úplné revize knihovního fondu včetně aktualizace a potřebné administrativy (vyplnění Protokolu o provedení revize knihovního fondu a Zdůvodnění zjištěného rozdílu při revizi) – nejméně častý způsob,
- b) praktickou pomocí knihovníkovi při zahájení a ukončení revize – nejčastější způsob,
- c) metodickou pomocí či průběžnými konzultacemi.

Snahou při jejím zajišťování je její maximálně efektivní vykonávání, což může být dosaženo pouze při tzv. automatizované revizi, tedy v knihovnách, které mají zakoupen revizní modul. V souvislosti se zaváděním REKS dochází v knihovnách k provedení revize při ukládání knihovního fondu.

Výjezdy do knihoven na zahájení revizních prací včetně aktualizací se realizovaly tak jako v předcházejícím roce až po obdržení dotace na RF.

Revizí a aktualizací knihovních fondů bylo obsluženo ve sledovaném období **124 knihoven** (v roce 2011 o 13 knihoven více). Revizními pracemi v **96 knihovnách** (o 3 méně než v roce 2011) prošlo 570 308 k.j., což představuje nárůst o 91 611 k.j. oproti minulému roku. V jedné ze 124 obslužených knihoven bylo **zrevidováno v průměru 4 599 k.j.** (v roce 2011 průměrně 3 494 k.j.).

S výjimkou jedné knihovny došlo k nárůstu revizní činnosti ve všech pověřených knihovnách. Největší nárůst počtu revidovaných svazků byl v okrese **Hodonín (+ 32 241 k.j.)**, **Vyškov (+ 25 509 k.j.)**, **Znojmo (+ 23 823 k.j.)**, **Břeclav (+ 22 841 k.j.)**, **Brno-město (+ 18 498 k.j.)**, **Blansko (+ 10 578 k.j.)** a **Boskovice (+ 1 843 k.j.)**. K poklesu v počtu revidovaných k. j. došlo v okrese Brno-venkov (- 18 880 k.j.). Regionální oddělení samy iniciují vykonání revize v knihovnách, kterým uběhla pětiletá lhůta, a každoročně připravují začátkem roku plán revizní činnosti.

Součástí revizí jsou aktualizace knihovních fondů, které provádějí zpravidla pracovníci regionálních oddělení.

Počet revidovaných knihoven se zvýšil v okrese Brno-město (+ 7), Blansko (+ 5) a Břeclav (+ 3). Ke snížení počtu revidovaných knihoven došlo v okrese Hodonín (- 6), regionu Boskovice (- 5), v okrese Brno-venkov (- 3), Znojmo (- 3), Vyškov (- 1).

V okrese Brno-venkov probíhá revize a aktualizace fondů přes jednotlivá střediska (Modřice – 9 990 sv., Kuřim – 27 146 sv., Ivančice – 1 900 sv.).

MZK v Brně tuto regionální službu přenesla na pověřené knihovny. Zabezpečuje ji v rámci poradenské a konzultační činnosti.

Revize a aktualizace knihovního fondu

Region	Počet obslužených knihoven	Počet revidovaných knihoven	Počet revidovaných KJ	Průměrný počet revidovaných KJ v 1 knihovně	
				2011	2012
Blansko	11	7	19 188	14 883	2 741,1
Boskovice	16	9	25 750	1 970,9	2 861,1
Brno-město	10	10	38 248	6 583,3	3 824,8
Brno-venkov	25	13	39 036	3 619,7	3 002,7
Břeclav	26	22	157 797	7 102,9	7 172,5
Hodonín	11	11	152 912	7 098,2	13 901
Vyškov	11	11	76 294	4 232	6 935,8
Znojmo	14	13	61 083	2 328,7	4 698,6
Celkem	124	96	570 308	4 835,3	5 940,7

Standard Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

*Okruh příjemců: Neprofesionální knihovny a knihovny s pracovním úvazkem nejvýše 1,0 v kraji
Periodicita: 1x za pět let - na vyžádání.*

Počet revidovaných knihoven je každoročně v jednotlivých regionech odlišný. Určujícím hlediskem je pětiletá lhůta stanovená prováděcí vyhláškou ke knihovnímu zákonu č. 88/2002 Sb. Z toho důvodu může být v některých letech množství revidovaných knihoven vyšší a v jiných nižší. Určující je plán revizí, který si vytváří regionální oddělení pověřených knihoven. Revize v knihovnách probíhá současně také s ukládáním knihovního fondu při zavádění REKS (knihovny okresu Brno-venkov, Blansko, Boskovice a Znojmo) a regionální automatizace v systému ARL (Vyškov). Plán revizí byl v jednotlivých pověřených knihovnách splněn.

6.6 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Podle zájmu smluvních knihoven se tato regionální služba umístila na 8. místě mezi regionálními funkcemi. Nákupem knihovního fondu, který finančně dotují zřizovatelé knihoven, bylo obsluženo **205** knihoven, to je **29,9 %** z počtu obsluhovaných knihoven (o 2,7 % více než v minulém roce).

Jednalo se o nákup knih do kmenového fondu knihoven. Tuto regionální službu vykonávaly s výjimkou Blanska a Boskovic všechny pověřené knihovny. Na nákup KF z prostředků obcí pro KJM v Brně přispěly 3 městské části (Ořešín, Kníničky a Slatina), celkem se jednalo o 229 svazků (navýšení o 185 svazků oproti roku 2011).

K nárůstu počtu obslužených knihoven došlo v okrese Břeclav (+ 17 knihoven), Brno-město (+ 1 knihovna) a Brno-venkov (+ 1 knihovna). Nezměněný počet obslužených knihoven zůstal v okrese Vyškov (61) a v okrese Znojmo (3). Ke snížení došlo v okrese Hodonín (- 1 knihovna).

O výrazný nárůst v poskytování této služby se zasloužilo regionální oddělení Městské knihovny Břeclav.

Celkový počet knihovních jednotek nakoupených z prostředků obcí se navýšil o 1 853. Počet obslužených knihoven se zvýšil o 18.

MZK tuto službu smluvně přenesla na pověřené knihovny.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet nakoupených KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných	
				2012	2011
Blansko	68	0	0	0	0
Boskovice	66	0	0	0	0
Brno-město	14	3	229	21,4	15,3
Brno-venkov	144	61	5 883	42,3	41,6
Břeclav	77	22	1 283	28,5	6,4
Hodonín	79	55	4 276	69,6	70,8
Vyškov	87	61	2 803	70,1	68,5
Znojmo	149	3	108	2,0	2,0
Celkem, %	684	205	14 582	29,9	27,2

6.7 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Požadavky na tuto regionální službu ze strany smluvních knihoven ji řadí na 7. místo mezi regionálními funkcemi. V roce 2012 byla poskytována **276 knihovnám** (o 2 méně než v roce 2011). Z počtu 684 obsluhovaných knihoven to je **40,3 %** smluvních knihoven.

Zpracování knihovního fondu zabezpečovalo v roce 2012 celkem 6 pověřených knihoven (kromě Blanska a Boskovic).

Počet zpracovaných k.j. se zvýšil o 1 516.

Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet zpracovaných KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných	
				2012	2011
Blansko	6	0	0	0	0
Boskovice	66	0	0	0	1,5
Brno-město	14	3	229	21,4	15,3
Brno-venkov	144	98	9 547	68,0	79,8
Břeclav	77	22	1 283	28,5	6,4
Hodonín	79	59	5 556	74,6	70,8
Vyškov	87	61	2 953	70,1	68,5
Znojmo	149	33	2 050	22,1	25,5
Celkem,%	684	276	21 618	40,3	40,4

Standard Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce

Základní parametry:

průměrná velikost obce (počet obyvatel): 500

průměrný počet zpracovaných svazků ročně: 30

úvazek (na 1 knihovnu): 0,01.

Jiná měřítko: Minimální příspěvek provozovatele (obce) činí 10,- Kč na 1 obyvatele.

Standard je plněn dle zájmu obecních úřadů a požadavků jednotlivých knihoven. Většina knihoven si zajišťuje nákup a zpracování KF sama. Na nákup knih do svých kmenových fondů přispívají

v Jihomoravském kraji obecní úřady v šesti okresech: Hodonín, Brno-venkov, Brno-město, Vyškov a Znojmo, od roku 2011 nově také Břeclav. Je úkolem regionálních oddělení pověřených knihoven usilovat o zvýšení počtu obcí, které přispívají na nákup a zpracování KF. Využití této služby přispívá ke zvýšení úrovně zpracovaných fondů a zásluhou množstevních slev je umožněn nákup většího množství knih do obecních knihoven.

6.8 Cirkulace výměnných souborů

Kromě klasických knižních dokumentů jsou do výměnných fondů podle zájmu knihoven pořizována i periodika a CD-ROM. Ke konci roku 2012 bylo ve výměnném fondu osmi pověřených knihoven zaevidováno **219 200 k.j.** Přírůstek výměnného fondu k 31. 12. 2012 byl **21 241 k.j.** (v roce 2011 – 20 636 k.j.).

Pořadí pověřených knihoven podle velikosti přírůstku výměnného fondu:

1. Městská knihovna Kuřim (**5 519 sv.**)
2. Městská knihovna Znojmo (**3 570 sv.**)
3. Městská knihovna Břeclav (**2 936 sv.**)
4. Městská knihovna Hodonín (**2 765 sv.**)
5. Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově (**2 022 sv.**)
6. Knihovna Jiřího Mahena b Brně (**1 514 sv.**)
7. Městská knihovna Boskovice (**1 465 sv.**)
8. Městská knihovna Blansko (**1 450 sv.**)

Pořadí regionů podle velikosti přírůstku VF a průměrného počtu VF

Pořadí	Region	Přírůstek VF v 1 knihovně (rok 2011)	Velikost VF v 1 knihovně
1.	Brno-město	108,1 (111,3)	1 685,2
2.	Brno-venkov	38,2 (36,6)	324,6
3.	Břeclav	38,1 (38,5)	431,8
4.	Hodonín	35 (27,2)	348,9
5.	Znojmo	23,9 (23,4)	229,9
6.	Vyškov	23,2 (27,2)	202,1
7.	Boskovice	22,1 (25,0)	251,0
8.	Blansko	21,3 (17,2)	288,3
	Průměr v JMK	31,05 (30,03)	320,4

Cirkulace výměnných fondů

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven VF		% obslužených knihoven z počtu obsluhovaných	
		2012	2011	2012	2011
Blansko	68	64	60	94,1	86,9
Boskovice	66	62	64	93,9	96,9
Brno-město	14	14	13	100	100
Brno-venkov	144	117	119	81,2	82,6
Břeclav	77	77	78	100	100
Hodonín	79	76	77	96,2	97,4
Vyškov	87	87	89	100	100
Znojmo	149	103	101	69,1	67,7
Celkem, %	684	600	601	87,7	87,4

O soubory z výměnných fondů budovaných 8 knihovnami pověřenými regionálními funkcemi požádalo **600** knihoven z 684 obsluhovaných; to je **87,7 %**. Oproti loňskému roku došlo ke snížení o 1 knihovnu.

Pořadí regionů podle počtu základních knihoven, které požádaly o cirkulaci výměnných fondů: Kuřim (**117**), Znojmo (**103**), Vyškov (**87**), Břeclav (**77**), Hodonín (**76**), Boskovice (**62**), Blansko (**64**), KJM (**14**).

Knihovny si zapůjčily **2 335 souborů**, tedy o **77 souborů více** než v uplynulém roce. Do souborů bylo zařazeno **136 114 svazků**, tedy o **3 615 více** než v roce 2011. Každá z 600 obslužených knihoven si odebrala v průměru **3,8 souborů** (v roce 2011 – 3,7 souboru). Do jednoho souboru bylo zařazeno v průměru **58,2 svazků** (v roce 2011 průměrně 58,6 svazků).

Nejvíce souborů vyexpedovaly do základních knihoven: MěK Hodonín (**493**), MěK Kuřim (**417**), KKD Vyškov (**294**), MěK Boskovice (**269**), MěK Znojmo (**231**), MěK Blansko (**221**), KJM (**217**) a MěK Břeclav (**193**).

V průměru zařadily knihovny do jednoho souboru: MěK Břeclav (**140,4 sv.**), MěK Znojmo (**76,9 sv.**), MěK Blansko (**68,6 sv.**), MěK Boskovice (**59,7 sv.**), MěK Brno-venkov (**59,1 sv.**) MěK Hodonín (**42,1 sv.**), KKD Vyškov (**34,3 sv.**), KJM (**20,6 sv.**).

Jedné obslužené knihovně bylo průměrně poskytnuto: Břeclav (**351,9 sv.**), KJM (**320,6 sv.**), Hodonín (**262,7 sv.**), Boskovice (**243,5 sv.**), Blansko (**223 sv.**), Brno-venkov (**171,2 sv.**), Znojmo (**119,2 sv.**) a Vyškov (**116 sv.**).

Většina pověřených knihoven umožňuje obsluhovaným knihovnám objednávat výměnné fondy prostřednictvím on-line katalogu (např. KKD Vyškov, MěK Břeclav, MěK Blansko). Výměna souborů není vázána na časové období, je umožněna i průběžná cirkulace. Pověřené knihovny mají stanovena pravidla pro půjčování výměnných souborů v podobě výpůjčních řádů pro výměnné fondy, které jsou součástí smluv o poskytování regionálních služeb. Informace o zapůjčených titulech z výměnného fondu jsou také dostupné v on-line katalozích obsluhovaných knihoven.

Cirkulace výměnných fondů je 2. nejvíce využívaná regionální služba (využívá ji 600 knihoven). MZK v Brně přenesla tuto službu smluvně na pověřené knihovny.

Výměnné fondy

Region	Stav VF		Přírůstek VF	
	2012	2011	2012	2011
Blansko	19 606	18 172	1 450	1 188
Boskovice	16 567	15 123	1 465	1 653
Brno-město	23 593	22 274	1 514	1 448
Brno-venkov	46 755	45 897	5 519	5 275
Břeclav	33 253	30 644	2 936	3 003
Hodonín	27 570	25 042	2 765	2 151
Vyškov	17 588	15 566	2 022	2 421
Znojmo	34 268	30 698	3 570	3 497
Celkem, %	219 200	203 416	21 241	20 636

Region	Počet expedovaných souborů		Počet svazků v souborech		Průměrný počet svazků/1 soubor	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Blansko	221	217	15 167	14 752	68,6	67,9
Boskovice	269	291	16 073	14 268	59,7	49,0
Brno-město	217	165	4 489	3 365	20,6	20,3
Brno-venkov	417	373	24 662	25 375	59,1	68,0
Břeclav	193	184	27 099	26 033	140,4	141,4
Hodonín	493	482	20 759	20 375	42,1	42,2
Vyškov	294	314	10 099	10 285	34,3	32,7
Znojmo	231	232	17 766	18 046	76,9	77,7
Celkem, %	2 335	2 258	136 114	132 499	58,2	58,6

Standard Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Periodicita: Minimálně 2x ročně 1 soubor s minimálně 30 svazky

Jiná měřítka: Minimální roční přírůstek výměnného fondu 1 500 v 1 PK, která obsluhuje 80 knihoven.

V celokrajském měřítku i v rámci jednotlivých okresů a regionů byl tento standard splněn.

Pořadí okresů podle navýšení svazků v souborech:

Boskovice (+ 1 805), Brno-město (+ 1 124), Břeclav (+ 1 066), Blansko (+ 415), Hodonín (+ 384), Znojmo (+ 280) a Vyškov (+ 186).

Méně svazků v souborech než v předcházejícím roce vykázal okres Brno-venkov.

Frekvence jednotlivých regionálních funkcí, porovnání dle počtu obslužených knihoven

Region	Počet obsluh. knihoven	Počet knihoven obslužených regionálními funkcemi						
		Poradenská a konzult. činnost	Vzdělávání, semináře	Porady	Revize a akt. KF	Nákup KF z prostř. obcí	Zprac. KF z prostř. obcí	Cirkulace VF - soubory
Blansko	68	65	25	7	11	0	0	64
Boskovice	66	66	50	50	16	0	0	62
Brno-město	14	4	-	14	10	3	3	14
Brno-venkov	144	140	64	104	25	61	98	117
Břeclav	77	74	46	61	26	22	22	77
Hodonín	79	79	36	50	11	55	59	76
Vyškov	87	87	45	5	11	61	61	87
Znojmo	149	84	54	40	14	3	33	103
Celkem	684	599	320	331	124	205	276	600
Využilo % knihoven		87,5	46,7	48,3	18,1	29,9	40,3	87,7

6.9 Servis výpočetní techniky

Tuto regionální službu nevykonávají všechny pověřené knihovny. V závislosti na stoupajícím počtu knihoven vybavených PC se zvyšuje i její využití. Podle definice uvedené ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí pro rok 2012 patří do této služby:

„jen ty zásahy, které představují servisní práce na SW, AKS a dalších programech, např. instalace a údržba knihovnických a jiných programů, generování a aktualizace souborných katalogů, servis programu pro evidenci a cirkulaci výměnného fondu, konfigurace systémů, upgrade na aktuální verze atd. Jedná se o zásahy prováděné servisními pracovníky nebo správci sítí. Tyto činnosti hradí PK nebo KK. Nezapočítávají se metodické aktivity, např. ukládání dat, export, zaškolování knihovníka, zálohování dat, výměna toneru apod.“

V roce 2012 byla tato služba podle komentářů pověřených knihoven zaměřena na export a import aktuálních záznamů do počítače při předávání nově zakoupených a zpracovaných knih knihovnám, které mají stejný automatizovaný knihovnický systém, provádění upgrade, opravy automatizovaných knihovnických systémů, odstraňování menších závad na hardware, nastavení SW, školicí a poradenskou činnost. Dále pomoc při zavádění automatizovaných systémů do knihoven (AKS Clavius, Clavius REKS, AKS ARL), nastavení systému pro přispívání do souborného katalogu, stahování záznamů pomocí ISHARE apod. Pracovnice regionálních oddělení poskytovaly knihovnám především úpravy a nastavení, odstranění drobnějších závad, export a import dat souborů VF, prováděly školicí a poradenskou činnost v otázkách AKS a ICT. Pokračovalo zavádění systému REKS zejména do malých obecních knihoven.

Okres Blansko

Byly poskytnuty pouze konzultace.

Region Boskovice

Obce si zajišťují servis z vlastních zdrojů, mají možnost využít pomoc IT pracovníka Městské knihovny Boskovice.

Okres Brno-venkov

Pověřená knihovna uzavřela servisní smlouvu s firmou Lanius pro zajišťování servisních služeb v okrese. Městská knihovna Kuřim poskytuje vzhledem ke stále se zvyšujícím částkám za paušální platby servis pouze obecním knihovnám. Ke konci roku 2012 byl poskytnutý servis celkem 33 obecním a AKS Clavius a 48 knihovnám se systémem Clavius REKS.

Okres Brno-město

V průběhu roku byly do magistrátní sítě připojeny optickou linkou knihovny v Jehnicích, Ivanovicích, Ořešíně a v Černovicích. Se znovuotevřením pobočky na Křížové byla provedena instalace výpočetní techniky a zprovozněna linka.

Okres Hodonín

Každá knihovna má zajištěnu jednu hodinu vzdáleného přístupu do systému z prostředků dotace na regionální funkce. Se zřizovateli jsou podepsána pravidla o poskytování této služby. Většinou se jedná o upgrade na aktuální verze. Tuto možnost nevyužívají všechny knihovny. Vzdálený přístup je možno využít pouze v případě, že si knihovna neobjedná servis sama.

Okres Vyškov

V sedmi knihovnách byl nově instalován regionální systém ARL.

Okres Znojmo

Služba je poskytována správcem sítě Městské knihovny Znojmo, který zajišťuje odstraňování drobných závad, aktualizaci, zálohování a nastavení AKS Clavius, nově i AKS REKS.

Servis výpočetní techniky byl zprostředkován **160** smluvním knihovnám (o 10 více než v loňském roce), to je 23,3 % z počtu obsluhovaných knihoven (684). Patří mezi jednu z nejméně využívaných regionálních služeb, která však významně napomáhá zkvalitňovat služby veřejných knihoven.

Standard Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)

Charakteristika: Zajištění servisních služeb AKS v částech, které jsou využívány k plnění regionálních funkcí (katalogizace, revize knihovních fondů a automatizované agendy výměnných souborů). Zaškolení pracovníků při práci s příslušnými moduly. Roční údržba, případně upgrade
Periodicita: průběžně.

Termíny: Dle plánu a aktuální potřeby.

Zajišťování služby bylo plněno dle požadavků obsluhovaných knihoven, v okrese Brno-venkov a Hodonín smluvně.

6.10 Doprava v rámci regionálních funkcí

Služebního vozidla knihovny, zřizovatele či veřejné dopravy k zajištění regionálních služeb požadovaných základními knihovnamí regionu použily dle místních možností všechny pověřené knihovny.

V závislosti na charakteru regionu, druhu regionální služby a způsobu jejího uskutečnění se liší počty knihoven, do kterých byla doprava tímto způsobem zajištěna (14–101 knihoven) a počty najetých km – 1 200 (KJM) 7 748 (Hodonín).

Doprava v rámci regionálních funkcí sloužila převážně k rozvozu souborů výměnného fondu, při provádění revizí a aktualizací knihovního fondu, k distribuci novinek nakoupených a zpracovaných smluvním knihovnám za finanční prostředky obcí a měst, k metodickým návštěvám, k nákupu knihovního fondu.

Doprava hrazená z dotace na regionální funkce byla realizována do **591 knihoven** (v roce 2011 do 58 knihoven). Celkem bylo ujeté **34 128 km** (o 222 km méně než v roce 2011). Cesta do jedné z obslužených knihoven byla v průměru **57,7 km** (v loňském roce 59,7 km).

Pořadí pověřených knihoven podle počtu knihoven, které využily dopravu v rámci regionálních funkcí:

MěK Kuřim (**131**), MěK Znojmo (**101**), KKD Vyškov (**87**), MěK Břeclav (**77**), MěK Hodonín (**76**), MěK Boskovice (**54**), MěK Blansko (**51**), KJM v Brně (**14**).

Výčet knihoven podle počtu ujetých km k zajištění regionálních služeb:

MěK Hodonín (**7 748**), MěK Břeclav (**6 355,8**), MěK Brno-venkov (**5 431**), MěK Znojmo (**4 326**), KKD Vyškov (**4 079**), MěK Blansko (**2 700**), MěK Boskovice (**2 288**), KJM v Brně (**1 200**).

Region Blansko

Doprava byla zajišťována soukromým autem se schválením ředitele Městské knihovny Blansko.

Region Boskovice

Zejména k rozvozu výměnného fondu se využívá služební auto Kulturního zařízení města Boskovice. Některé obce zajišťují distribuci výměnných souborů vlastními prostředky.

Okres Brno-město

Doprava byla zajišťována vlastním automobilem.

Okres Brno-venkov

Doprava byla zajišťována soukromým automobilem v kombinaci se zapůjčením služebního vozidla městského úřadu.

Okres Břeclav

Doprava byla zajištěna soukromým automobilem, které je havarijně pojištěno a jeho používání bylo schváleno ředitelem Městské knihovny Břeclav. V minulých letech bylo využíváno služeb soukromého dopravce, s ohledem na vysoké náklady byla spolupráce ukončena.

Okres Hodonín

V okrese je využívána veřejná doprava nebo je možnost využít služební vozidlo městského úřadu. Doprava se využívá na metodické návštěvy, které bývají spojeny s rozvozem knih (společně výměnný fond a knihy z prostředků obcí). Během roku se uskutečnilo deset rozvozů, vždy poslední týden v měsíci.

Okres Vyškov

Doprava je zajišťována vlastním automobilem knihovny.

Okres Znojmo

Je využívána kombinace veřejné dopravy nebo zapůjčení služebního vozidla. Veřejná doprava je využívána převážně k návštěvám knihoven (aktualizace, revize, údržba knihovního fondu, metodické návštěvy). Zapůjčení služebního vozidla se využívá především pro rozvoz souborů VF, servis AKS a metodické návštěvy.

7 Hodnocení ekonomických ukazatelů

Na základě usnesení č. 1642/11/Z 27 schváleného Zastupitelstvem Jihomoravského kraje dne 15. 12. 2011 obdržela Moravská zemská knihovna v Brně v roce 2012 dotaci na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven. Ve shodě s **Programem podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji** je dotace poskytována formou podpory financování krajské knihovny a základních knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí podle ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění pozdějších předpisů (knihovní zákon), evidované podle § 5 tohoto zákona, se sídlem v územním obvodu Jihomoravského kraje, jako součást zákonného plnění podle § 1 odst. 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Moravská zemská knihovna v Brně jako příjemce dotace obdržela finanční prostředky, které se výrazně zasloužily o zvýšení úrovně poskytovaných knihovnických a informačních služeb v kraji.

Přehled dotace na regionální funkce v letech 2009-2012

2009	14 450 000
2010	13 450 000
2011	13 450 000
2012	13 450 000

S účinností od 1. 1. 2005 je zabezpečování regionálních funkcí knihoven v kompetenci jednotlivých krajů (zákon č. 1/2005 Sb.). Z celkové dotace určené na výkon regionálních funkcí jsou každoročně rozděleny a propočteny finanční částky pro MZK v Brně a osm pověřených knihoven JMK.

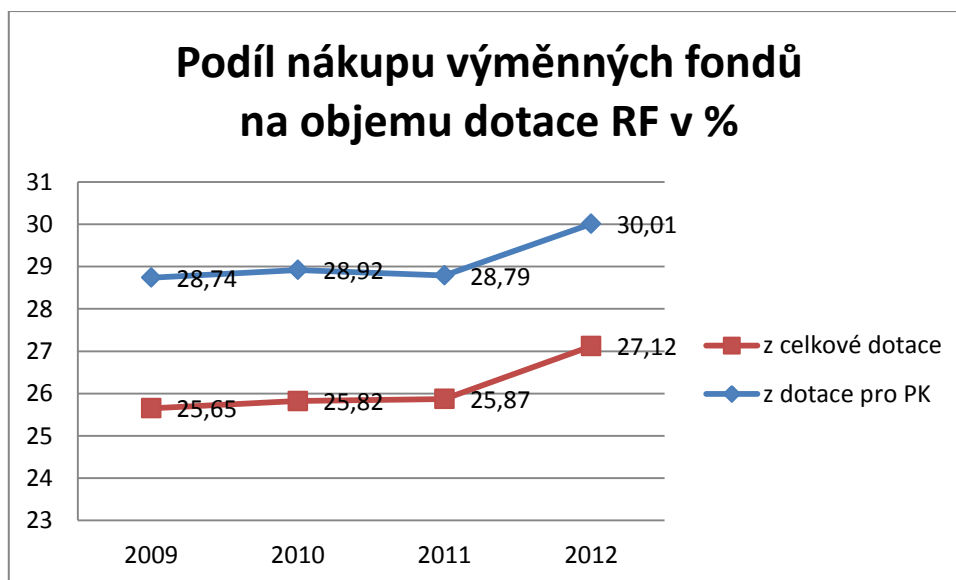
Na nákup výměnného fondu vynaložily pověřené knihovny v roce 2012 celkem **3,647.775,15,- Kč** (o 167.667,78 Kč více než v roce 2011). Výměnný fond umožňuje knihovnám obohatit a zpestřit nabídku stálého knihovního fondu a významně se podílí na zkvalitňování veřejných knihovnických a informačních služeb zejména malých obecních knihoven.

Z celkových nákladů pro pověřené knihovny – 12,152.600 Kč představuje tato částka **30,01 %**.

Nákup výměnného fondu v rámci kraje (PK + MZK) představuje z celkové dotace na regionální funkce 27,12 %.

Oproti roku 2011, kdy činil roční přírůstek VF 20.636 svazků, bylo v roce 2012 nakoupeno **21 241 svazků**, tedy o 605 svazků více.

Jednotlivé oblasti RF zaznamenaly v roce 2012 po kvantitativní i kvalitativní stránce zlepšení vykazovaných údajů, v některých oblastech bylo zaznamenáno pozitivní navýšení vykazovaných hodnot (vzdělávání, revize, cirkulace VF). Zásadou rozšíření a zkvalitnění poskytovaných regionálních služeb i na další knihovny kraje, s nimiž se podařilo navázat spolupráci, bylo poskytování těchto služeb prohloubeno a rozšířeno.

7.1 Financování regionálních funkcí MZK a pověřených knihoven JMK v roce 2012

Celková částka na RF v roce 2012: **13,450.000,- Kč**

Z této částky MZK: **1,297.400,- Kč (9,64 %)**

Celková částka pro pověřené knihovny: **12,152.600,- Kč (90,35 %)**

Čerpání dotace v roce 2012

	MZK + pověřené knihovny		%	
	2012	2011	2012	2011
Spotřeba materiálu	4 073 442,95	3 877 225,86	30,28	28,82
.....na nákup KF	3 647 775,15	3 480 107,37	27,12	25,87
Spotřeba energie	306 662	303 657,56	2,28	2,25
Opravy a udržování	23 845,50	36 676	0,17	0,27
Cestovné	119 859	121 073	0,89	0,9
Ostatní služby	696 370,99	797 525,26	5,17	5,92
Mzdové náklady	6 108 947	6 104 563	45,41	45,38
Zákonné sociální pojištění	1 979 521,25	1 839 530,27	14,71	13,67
Sociální náklady	90 690,83	313 214,50	0,67	2,32
Jiné ostatní náklady	33 474,66	0,67	2,48	0,00
Ostatní provozní náklady	17 185,82	56 533,88	0,12	0,42
Provozní náklady celkem	13 450 000	13 450 000		

Investiční náklady				
Náklady celkem	13 450 000	13 450 000		
Přidělená dotace	13 450 000	13 450 000		
Vráceno z dotace	0	0		

Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní prostředky, další zdroje apod.)

Z vlastních prostředků pověřených knihoven bylo vynaloženo na RF celkem 33 508,00,-Kč.

7.2 Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování

Z osmi pověřených knihoven JMK realizovalo tuto činnost šest knihoven (Městská knihovna Břeclav, Městská knihovna Hodonín, Městská knihovna Kuřim, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově a Městská knihovna Znojmo).

Obce využívají nabídku této služby dvěma způsoby:

1. pošlou začátkem roku finanční prostředky na účet pověřené knihovny. Identifikace zaslané částky je na základě variabilního symbolu, který je současně evidenčním číslem knihovny (Městská knihovna Břeclav, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově).

2. obce neposílají pověřené knihovně finanční hotovost, ale pouze využívají možnost množstevního nákupu knih. Faktury jsou spolu s novými knihami doručeny obci k proplacení. (Městská knihovna Hodonín, Městská knihovna Kuřim, Městská knihovna Znojmo).

Částka, kterou knihovny od obcí obdržely (v případě zajišťování této služby prvním způsobem), byla poskytnuta jako celek, tzn. na nákup i zpracování. Ve Výkazu financování regionálních funkcí knihoven, oddíl Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování se údaje ř. 93 a ř. 94 uvádějí dle údajů poskytnutých knihovnami. Ne vždy knihovny přesně odlišují částku určenou na nákup a částku na zpracování. Mnohdy se jedná o souhrnnou částku určenou na nákup i zpracování.

Na nákup a na zpracování (stálého) knihovního fondu vynaložily obce v roce 2012 ze svých prostředků: **2,707.238,00 Kč** (nárůst o 332.133,87 Kč).

7.2.1 Nákup z prostředků obcí v jednotlivých regionech

Knihovnám, které využívají službu nákup a zpracování knihovních fondů z prostředků obcí, je začátkem roku předložena k podpisu příloha ke smlouvě o poskytování regionálních funkcí s uvedením finanční částky, kterou obec schválila pro daný rok a převedla zálohově na účet pověřené knihovny.

Brno-venkov: nákup pro 61 knihoven. Knihy byly nakoupeny podle objednávek knihovníků okresu. Nakoupeno bylo 5 883 sv., 37 knihoven nakupovalo samo, knihy dodaly pouze na zpracování. **Celkem bylo zpracováno 9 547 sv.** (v r. 2011 – 9 037 sv.). Rozvoz knih do obecních knihoven byl zajišťován služebním vozidlem městského úřadu v kombinaci s využitím poštovních služeb, případně si obce jezdí pro zpracované knihy samy.

Obcím jsou zaslány faktury k proplacení.

Břeclav: službu poskytuje Městská knihovna Břeclav od roku 2011. V roce 2012 o ni projevilo zájem 22 obcí v částce 221 000,- Kč (v r. 2001 – 5 obcí, 37 641,- Kč). Dodání knih je zabezpečeno rozvozem většinou při metodických návštěvách. Rozvoz knih a zpracování je pro knihovny poskytováno zdarma z finančních prostředků dotace.

Obce posílají finanční částku na nákup a zpracování vždy začátkem kalendářního roku.

Hodonín: nakoupen KF pro 55 knihoven, celkem 4 276 svazků, zpracováno pro 59 knihoven celkem 5 556 svazků (v r. 2011 – 5 309 sv.).

Obce posílají finanční částku na nákup a zpracování vždy začátkem kalendářního roku na účet města. Koncem roku obdržely vyúčtování s přehledem zakoupených knih, v jaké celkové hodnotě a kolik získaly na rabatu.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně: nákup a zpracování celkem 229 svazků pro pobočky ve třech městských částech (29 Ořešín, 76 Kníničky, 124 Slatina).

Městské části posílají finanční prostředky na účet KJM.

Vyškov: pro 61 knihoven bylo nakoupeno a zpracováno za 643 908,60 Kč (po slevě za 457 344,51 Kč, celkem 2 803 sv.)

Obce jsou čtvrtletně informovány o čerpání finanční zálohy a koncem roku je provedeno vyúčtování. V roce 2012 pozastavila spolupráci jedna obec, službu začala využívat nově zřízená knihovna ve Studnicích. Všem knihám jsou vlepovány čárové kódy a po katalogizaci jsou součástí regionálního katalogu. Knihovny jsou tak připraveny na zapojení do projektu Regionální knihovní systém ARL pro neprofesionální knihovny. Knihovníci využívají pro výběr knih on-line katalog nebo zadávají požadavky na nákup přímo regionální pracovníci. Z regionálních prostředků byly hrazeny náklady na zpracování a na expedici.

Obce posílají finanční částku na nákup a zpracování vždy začátkem kalendářního roku.

Znojmo: nákup pro 3 knihovny, do kmenového fondu nakoupeno 108 k.j. v hodnotě 24.178,- Kč. Zpracování je využíváno více knihovnami (33). Jedná se o zpracování nově zakoupených knih a darů. Oproti roku 2011 bylo zpracováno pěti knihovnám méně (méně o 777 k. j.). Většina knihovníků preferuje i nadále vlastní výběr knih do kmenových fondů.

Obcím jsou zaslány faktury k proplacení.

Region Blansko a Boskovice tuto službu nevykonávají pro nezájem ze strany obcí.

I v dalších letech bude věnována pozornost procentuálnímu zastoupení nákladových položek a plnění standardů RF, zejména prostředkům na nákup výměnného fondu a spotřebě energií, především ve srovnání s celorepublikovými ukazateli.

8 Závěr

Zásluhou podpory ze strany zřizovatelů pověřených knihoven zejména v začátku roku se podařilo zachovat úroveň regionálních služeb ve standardní kvalitě. Stejně tak zásluhou pracovníků regionálních oddělení.

Dotační program JMK na podporu RF knihoven je celkově hodnocen velice pozitivně a to na základě kladných hodnocení knihoven i jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé služby využívají. Pozitivní vliv na zapojování dalších knihoven do systému regionálních služeb a jejich další rozšiřování mají také osobní konzultace pracovníků se starosty jednotlivých obcí. Nová koncepce regionálních funkcí předkládá vizi dalšího rozvoje knihoven směrem k podpoře automatizace a kooperace knihoven, webových stránek, nových forem vzdělávání a efektivnějšího využití výměnných fondů. V příštích letech bude věnována pozornost procentuálnímu zastoupení zejména prostředků na nákup VF a spotřebě energií, a to především ve srovnání s celorepublikovými ukazateli.

Krajská knihovna bude usilovat za pomoci pověřených knihoven o naplňování vytyčených cílů, které přispějí ke zkvalitňování a rozšiřování poskytovaných služeb.

9 Celkové hodnocení výkonu regionálních funkcí v roce 2012

Dotace na podporu výkonu regionálních funkcí umožňuje zajistit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb i v těch nejmenších obcích a podle hodnocení pověřených knihoven JMK je knihovny i jejich zřizovateli hodnocena kladně. Mezi nejvíce využívané služby patří cirkulace výměnných fondů, poradenská a konzultační činnost, doprava, porady a vzdělávání. V oblasti poradenství byla také v roce 2012 věnována pozornost dotačnímu programu VISK 3 (zpracování žádostí projektu na pořízení AKS Clavius a Clavius REKS), legislativě, internetizaci knihoven, statistickému vykazování a webovým stránkám knihoven.

Standardy a dílčí cíle regionálních funkcí se podařilo naplnit i v roce 2012. Přednostními úkoly do budoucna zůstává rozvoj automatizace a zavádění webových stránek u knihoven, které je zatím nemají, stejně jako zvýšené úsilí o aktuální a funkční existující webové stránky.

Dotace určená na rozvoj regionálních funkcí významně napomáhá dalšímu zkvalitňování poskytovaných regionálních služeb, které v konečném důsledku přispívají k podpoře kulturního života obcí a napomáhají rozvoji informační a čtenářské gramotnosti.

Dostupnost RF pro základní knihovny byla řešena v některých regionech (např. Brno-venkov) formou spádových oblastí, tzv. středisek, které napomáhaly zejména při cirkulaci VF. Pověřené knihovny se snažily vytvářet podmínky pro zlepšování výkonu RF, optimalizovat provozní podmínky a zkvalitňovat pomoc smluvním knihovnám.

Také v průběhu roku 2012 byla řešena problematika internetizace knihoven a zajišťování aktuálních informací ze strany krajské knihovny. Negativním jevem byla neinformovanost dosud nepřipojených knihoven o termínu připojení. Ohrožením pro poskytovaný standard služeb může představovat ukončení projektu internetizace knihoven v březnu 2013.

Nadále se zkvalitňoval obsah webových stránek knihoven, mnohé knihovny využily nabídku stránek přes projekt Webovky. Knihovny využívaly také možnost webových stránek přes Šablonu webu pro malé knihovny, projekt Knihovny města Hradce Králové.

Informace o knihovnických fondech jsou prostřednictvím on-line katalogů a katalogů výměnných souborů dostupné jednotlivým knihovnám v regionu. Doplněvány a aktualizovány jsou webové stránky oddělení knihovnictví Region na webových stránkách Moravské zemské knihovny v Brně.

Výměnné fondy podstatně napomáhají knihovnám rozšiřovat nabídku výpůjčních služeb občanům. Významná je tato pomoc zejména v obcích, které nenakupují žádný knihovní fond. O tuto regionální službu žádá stále více knihoven, v poslední době i knihoven profesionálních.

Obsluhované knihovny využívají nabídku vzdělávacích akcí pořádaných Moravskou zemskou knihovnou v Brně, krajským centrem mimoškolního vzdělávání knihovníků. Vzdělávací akce pořádají pro knihovny svého regionu také pověřené knihovny. Cenná je také výměna zkušeností, která napomáhá zkvalitňování práce a mnohdy i inovaci zaběhnutých činností. Po vzoru Městské knihovny Kuřim využívají stále ve větší míře i ostatní pověřené knihovny možnost výjezdních porad spojených se vzděláváním (návštěvy úspěšně pracujících knihoven jiných krajů či regionů v JMK).

Významný posun ve výkonu RF byl zaznamenán ve zlepšení spolupráce s neprofesionálními knihovny, účasti jejich knihovníků na poradách pověřených knihoven a dalším rozvoji poskytovaných knihovnických a informačních služeb. V centru pozornosti zůstává i nadále vzdělávání neprofesionálních knihovníků, zejména a hledání cest ke zlepšení jejich účasti na poradách a vzdělávacích akcích.

Regionální funkce ve svém důsledku napomáhají zkvalitňovat odbornou činnost knihoven a tím rozšiřovat jejich působnost v úloze místních informačních a komunitních center.

V době blížícího se bilancování druhého roku plnění krajské koncepce je možné sledovat úspěšné pokračování regionální automatizace a v jejím důsledku nárůst webových stránek knihoven.

Pozitivní zprávou je pokračování tohoto trendu i do budoucna, jak vyplývá z plánů pověřených knihoven, a zavádění automatizace a webových stránek i do těch nejmenších knihoven kraje.

Výkon regionálních funkcí podpořený dotačním programem JMK je knihovnami stále obecně hodnocen jako velmi pozitivní a to na základě jak kladných hodnocení samotných knihoven, tak jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé regionální služby využívají a jejichž rozsah i kvalita se zásluhou včasné dotace JMK zvýšila kvantitativně i kvalitativně také v roce 2012.

V Brně 25. 2. 2013

Seznam použitých zkratk

AKS	automatizovaný knihovní systém
ISHARE	program pro sdílenou katalogizaci
JMK	Jihomoravský kraj
KF	knihovní fondy
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu při Ministerstvu kultury ČR
PIK	Projekt internetizace knihoven
PK	pověřená knihovna
REKS	Regionální knihovní systém Clavius
RF	regionální funkce
VF	výměnné fondy
VKIS	veřejné knihovnické a informační služby

Název: **Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2012**
Zpracovala: Monika Kratochvílová
Vydala: Moravská zemská knihovna v Brně
Rok vydání: 2013
Počet stran: 44
Určeno: Pro vnitřní potřebu veřejných knihoven Jihomoravského kraje

Zpracováno na základě statistických výkazů výkonu regionálních funkcí knihoven Jihomoravského kraje.

Zpráva je dostupná na stránkách Moravské zemské knihovny v Brně:
<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/dokumenty>